יודישע אילוסטרירטע צייטונג

Żydowska gazeta illustrowana.

Wychodzi każdego piątku.

Prenumerata wynosi: Rocznie 10 K. — 5 Rbs. Półrocznie 5 K. — 2.50 Rbs. Kwartalnie K 2.75 = 1.50 Rbs

Pojedynczy egzemplarz 20 h. — 10 Kop.

Redakcya i Administracya: Kraków, Grodzka 62.

Jüdische Illustrierte Zeitung.

ערשיינט יעדען פרייטאג.

אבאנאמענטס־פרייז: יעהרליך: 10 קראָנען, — 5 רובל. האלביעהריג 5 קראָנען = 2.50 רובל. פיערטעל יעהרליך 2.75 קראָנען, — 1.50 רובל.

איינצעלנע נומער 20 העללער — 10 קאפ.

אין אנדערע לענדער: יעהרליך 15 פראנק, האלביעהריג 7.50 פיערטעליעהריג 4 פראנק.

רעדאקציאן און אדמיניסטראציאן: קראקא גראָדזקאגאסס 62. טעלעפאן נר׳ 412. עסטערר. פאסטשפארקאסען־קאנטא נר׳ 57,841.

הויפטפערטרעטונג פאר רוסלאנד: י. מערעצקי, ווארשא, כמיעלנא נר 49. פיליע אין לאדז: פרזעיאזד נר 16.

הויפטפערטרעטונג פאר רומעניען: דאוויד הערצבערג, יאסי, סטר. סאראריע נר 151.

119,000 קראנעז געגנב׳עט.

דער גרויסער פאסטריעבשטאהל פון 119.000 קראָנען אויף דער טינאריטע־פאסט אין וויען

אינהאלט: די רעוואלוציע אין פערזיען — גענעראל קאליפעט — א יודישער מיניסטער אין ענגלאנד — דר. ארלערס יובילעאום — א געדענקשטיין פאר בערעק יאָזעלאוויטש — ראָטשילד אלס וויענער — פרעזידענט פאליערס אויסגעצייכנעט — דאס נייע קריעגסשיף — א פאליטישער מארד — אויס „דאקטאר״ אויס „מארשאל״ או. ז. וו.

119.000 קראנען געגנב'עט.

א פרעכער דיעבשטאהל איז געשעהען פאריגען פרייטאג ביים וויענער פאסטאמט אויף דעם מינאריטען־פלאץ, וועלכער רופט ארויס דאס גרעסטע שטוינען שוין דורכדעם, וואס עס איז געשעהען אין מיטען העלען טאג, אין א פאסטאמט, אין וועלכען ס'איז תמיד א גרויסער פארטייען־פערקעהר און די גאנצע מאניפולאציע האט געדויערט קוים א מינוט... טראצדעם, וואס די גנבה איז תיכף בעמערקט געווארען, פעהלט ביז היינט יעדע שפור פון די גנבים.

ס'איז געווען נעגען 3 א זייגער נאכמיטאג. ביים שאלטער, וואו מען גיבט אויף געלד פאר די פאסט־שפארקאסע איז געזעסען דער בעאמטער לענק און וויל ס'זענען ביי זיין אבטהיילונג געראדע געווען וועניג פארטייען, האט ער זיך גענומען צוזאמענצוצעהלען די גרויסע באנקנאטען, וואס מען האט ביי איהם איינגעצאהלט. אזוי צעהלט ער אב 119 שטיק טויזענד־קראנען־נאטען און לעגט זיי צוזאמען אין א פאך פון א האלצערנע שאפקעלע, וואס שטעהט פאר איהם אויפ'ן טיש.

אין דער מינוט ערשיינען ביים שאלטער צוויי עלעגאנטע הערען און דער אמטסדיענער באלין, וועלכער וויל אויסגעבען 8 קראנען. אבער נאך איידער לענק קען די פארטייען בעדיענען, דערהערט ער אים צווייטען צימער דאס טעלעפאן־גלעקעל קלינגען. און וויל דארט איז געראדע דער אמטס־פארשטעהער נישטא, געהט לענק אריבער דארטהין, הערען וואס מען פערלאנגט. קודם פערמאכט ער זיין פענסטערל און פערשליעסט דאס שאפקעלע, מיט'ן געלד, לאזט אבער דעם שליסעל שטעקען דרין.

דיעזען מאמענט בענוצען די צוויי פרעמדע, אויסצופיהרען דעם פרעכען דיעבשטאהל. איינער פון זיי ווענדעט זיך צום אמטסדיענער מיט דער פראגע, ער זאל איהם זאגען ווי אזוי ער קען קומען וואס גיכער אויף דער מאריאהילפערשטראסע. דאביי ווייזט ער איהם א קארטע מיט עפיס א געדרוקטער אדרעסע. דער אמטסדיענער דערקענענדיג אין דעם רעדען פונ'ם פרעמדען, אז ער איז א אויסלענדער, וויל זיין געפעליג און נעהט מיט איהם ביז צו דער טהיר, איהם אויסמאלענדיג דעם וועג.

דערווייל עפענט דער צווייטער די טהיר, וואס פיהרט צום טישעל אים בירא, שליעסט אויף דאס שאפקעלע און ניבט א חאפ צו די 119 טויזענדער־נאטען און נעהט שנעל ארויס.

דער פאסט־בעאמטער יאזעף פאקסרייגער, וועלכער איז געווען בעשעפטיגט ביי דער פאקעט־אבטהיילונג, ביי וועלכער ס'זענען געראד געווען פיעל פארטייען, בעמערקט, ווי עפיס א פרעמדער איז געווען אים קאסען־בירא, שנעל רופט ער דעם בעאמטען לענק פונ'ם צווייטען צימער

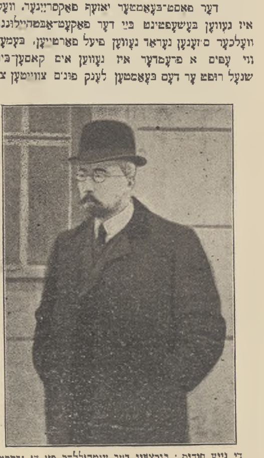

די נייע סודות: בורצעוו דער ענטהיללער פון די גרעסטע פאליטישע סענזאציעס.

א פאליטישער מארד אין לאנדאן: די ערמארדונג פון דעם אבערלייטנאנט וויליע.

פונ'ם טעלעפאן, זאגענדיג: „עפיס דאכט זיך מיר, אז עפיס א פרעמדער האט זיך נעפארעט ביי אייער טיש. זעהט נאר וואס דארט איז...“ לענק לויפט צוריק און ט'עפט דאס שאפקעלע אפען און די טויזענדער פעהלען.

שנעל אלאמירט מען די גאנצע פאסט, אלע בעאמטען לויפען ארויס, מען זוכט און יאגט פון אלע זייטען... אבער פון די גנבים איז קיין שפור נישטא.

אויסגערעכענט געגוי, האט דאס גאנצע נישט נעדויערט קיין פולע מינוט. און דאך איז עס די גנבים געלונגען, צו פערשווינדען ווי א שטיין אין וואסער... דאס בעווייזט, אז דער גאנצער דיעבשטאהל איז געווען גוט אנגעגרייט; די גנבים (עס זעהט אוים אז זיי זענען ענגלענדער אדער אמעריקאנער) האבען דאס פאסט־אמט גוט שטודירט, געוואוסט ווען ס'איז פאראהאנען פיעל געלד אין דער קאסא און אז דער אפיציאל לענק פערטרעט נאכמיטאג דעם אמטס־פארשטאנד און ברויכט זיך צו ענטפערען צום טעלעפאן, ווען עס קלינגט דארט... דאס גאנצע האט געקלאפט ווי א זייגער און דער פרעכער דיעבשטאהל איז געווארען אויסגעפיה־ט מיט א וועלטענער פינקטליכקייט...

אלע נאכפארשונגען פון דער פאליציי זענען ביז איצט אהן א שום ערפאלג, חאטשי אלע וויענער נעהיים־פאליציסטען ארבייטען אויף קעסעל און אויף כלים... אלס שפורען בעזיצט מען נאר אזויפיעל. וואס דער אמטס־דיענער באלין און דער פאסטבעאמטע פאקסרייגער שילדערן דאס אויסזעהען פון די צוויי לייט. אבער דאס איז נאר ווייניג, ווייל אויך דיעזע בעשיירונג איז נישט גענוי. אלעס איז געשעהען אזוי שנעל, אז ס'איז אפילו קיין צייט געווען, די ביידע לייט גוט אנצוקוקען.

די פאסטפערוואלטונג האט אויסגעזעצט א פרייז פון טויזענד קראנען פאר דעמיעניגען, וואס ענטדעקען די ריכטיגע שפורען פון די פערברעכער. אויך וועט ער בעקומען צעהן פראצענט פון דעם געלד, וואס מען וועט ביי זיי טרעפען. דאס גאנצע וויענער פובליקום בעטהייליגט זיך אין דער אויספארשונג; יעדער קומט מיט נייע ידיעות, אז ער האט געזעהען דא און דארט פרעמדע פערדעכטיגע פערזאנען. אבער לעת־עתה זענען דאס אלעס לויטער לעערע קאמבינאציעס. די פייגעל זענען פערשוואונדען.

מיר ברענגען אין אונזער היינטיגער נומער א אָריגינעל בילד פארשטעלענדיג דעם אופן, ווי די פ־עכע גנבה איז געשעהען, לויט די שילדערונג פון די פאסט־בעאמטען לענק און פאקסרייגער, און דעם דיענער באלין.

גראף קאזימיערז באדעני.

פרייטאג, דען 9 יולי איז פלוצים געשטארבען דער געוועזענע שטאטהאלטער און מיניסטער־פרעזידענט גראף קאזימיר באדעני, 63 יאהר אלט.

גראף באדעני ענטשטאמט פון א איטאליענישער פאמיליע, וועלכע איז פאר פיערטהאלב הונדערט יאהר איינגעוואנדערט קיין גאליציען און האט זיך דא אים נאנצען אסימילירט.

נאך בעענדיגונג פון זיינע שטודיען אויף דער קראקויער אוניווערזיטעט ווידמעט זיך גראף באדעני דעם פאליטישען דיענסט איז געווען בעצירקסקאמיסער, בעצירקס־הויפטמאן, שטאטהאלטעריי־דירעקטאר אין קראקא און שליעסליך שטאטהאלטער.

אלס פאליטישער און פערוואלטונגס־בעאמטער האט ער זיך אויסגעצייכנעט מיט גרויסען ערנסט, ענערגיע און טיכטיגקייט. אונטער זיין פערוואלטונג איז די פאליטישע פערוואלטונג אין גאליציען שטארק פערבעסערט און מאדערניזירט געווא־ען. ער פלעגט אפט די

בעצירקסהויפטלייטע פערזענליך צו איבערראשען און צו קאנטראליערען און אלע בעאמטען האבען פאר איהם געהאט גרויסען רעשפעקט.

דאבײ איז ער געװען זעהר ליעבענסווירדיג. פריינד־ליך פאר יעדען מענש, פלעגט רעדען מיט רוטהענען רוטהעניש, מיט יודען יודיש, מיט'ן בויער לויט זיין אויפ־פאסונג און דאס האט איס אין אלע קרייזע געמאכט זעהר פאפולער.

אלס לאנגיעהריגער מיטגל ער פון לאנטאג האט ער זיך אויך גע־וויזען אלס טיכטיגער רעדנער און וויטזעהענדער פאליטיקער און דאס האט איהם פערשאפט דעם רוף אלס איינעם פון די טיכ־טיגסטע שטאאטסמענער אין עס־טערייך.

מיט די רוטהענען האט ער אנגעבאהנט א פריינדליך פערהעלט־עניס. אויך די אנדערע פארטייען און קלאסענגעגענזעצע אין גאליציען האט ער געמינדערט און דער קאיזער האט עסטערס בענוצט די געלעגענהייט איהם אויסצודריקען זיין צופריעדענ־הייט.

אים יאהר 1895 איז גראף באדעני בערופען געװארען אלס מיניסטערפרעזידענט קיין וויען. זיין ערשטעס אויפטרעטען האט שטארק אימפאניערט. אין זיין פראגראם קינ־דיגט ער אן, אז ער וויל דאס פארלאמענט פיהרען און נישט זיך לאזען פיהרען, אז ער וויל בעזיי־טיגען די גרויסע שוויערינקייטען וועגען דעם נאציאנאלען שטרייט און בערמען. אין נישט בלויז זיי פער־שיבען אויף א קורצע צייט.

אין דער פראקסיס אבער האט זיך ארויסגעשטעלט, אז די פאליטישע פערהעלטניסע אין עסטערייך זענען אנדערש ווי אין גאליציען. אויף שריט און טריט בעגעגענט ער שוויעריגקייטען, דער בעהמישע אדעל איז נישט צופריעדען. וואס א פאלאק זיצט אויבענאן און זיי שטעלען איהם בסדר אונטער פיסליך, כדי ער זאל פאלען; מיט די אנטיסעמיטען פיהרט ער צוערשט א קאמפף; נישט ווילענדיג בעשטעטיגען דר. לוגער צום בירגערמייסטער, שפע־טער אבער ניבט ער נאך און דאס שמעלערט זיין רוף אלס קאנסעקווענ־טער, ענערגישער מאן; די אונגארן קעגענאיבער ווייזט ער זיך שוואך און זיין „אויסגלייך" איז געווען דער שלעכטעסטער פון אלע פריהערינע און שפעטערע.

דאס ערשטע יאהר האלט ער זיך נאך ווי ס'איז. ער פיהרט איין די פינפטע קוריע צום רייכסראטה און פיהרט דורך די נייע וואהלען. מיט דעם נייעם פארלא־מענט קען ער זיך אבער קיין עצה נישט געבען. כדי צו בעקומען א מאיאריטעט, גיבט ער ארויס די בעקאנטע „שפראכענפעראָרדנונגען" פאר בעהמען, מעהרען און שלעזיען, וועלכע בילדען נאך ביז היינט די הויפטשוויע־ריגקייט צווישען דייטשען און טשעכען. די דייטשען הייבען אן צו בעטרייבען אים רייכסראטה א לערמענדע אבשטרוקציע מיט שקאנדאלען און קאנצערטע. דער רייכסראטה מוז תיכף געשלאסען ווערען. די פערהאנד־לונגען אים זומער 1897 פיהרען נישט צו קיין ציעל און אים הערבסט ערנייערט זיך די דייטשע אבשטרוק־ציע מיט נאך א שטארקערען געוואלט. דר. לעכער האלט דעמילט זיין בעריהמטע 12-שטונדיגע רעדע. וואלף רופט דעם מיניסטער־פרעזידענט „שופט" און ס'קומט צו א דועל, ביי וועלכען באדעני ווערד פערוואונדעט. — שליעסליך קומט עס צו דער געוואלטזאמער ענדערונג פון דער געשעפטסארדנונג, דעם איינפיהרען פון פאליציי אין פארלאמענט אריין, פערהאפטונג פון אבגעארדנעטע.

די בעפעלקערונג פון וויען ווערד אויפגערעגט. אויף די שטראסען זאמעלט זיך דאס פאלק ווי פאר א רעוואלו־ציע — און באדעני מוז אם 28 נאוועמבער דעמיסיא־נירען.

ביים קאיזער האט ער פערלוירען דעם גאנצען חן... זיין רוף אלס פאליטיקער איז פערניכטעט און זייט דעמילט לעבט ער צוריקגעצויגען און פערגעסען אויף זיינע גיטער אין מזרח־גאליציען.

די פאלגען פון זיין פאליטיק ווענען אבער נאך ביז היינט צו שפירען. אפשר נישט ווילענדיג האט ער פערשטארקט די רייבונגען צווישען דייטשע און סלאווען אין עסטערייך. און זייט זיין רעגירונג איז די אב־שטרוקציע געווארען א שטענדיגער גאסט אים עסטרייכשען פאר־לאמענט...

* * *

געשטארבען איז ער פלוצים אויף דער רייזע פון קארלסבאד א היים. עטליכע מייל פון בוסק האט איהם פלוצים אויף דער באהן גע־טראפען א הערצשלאג. דער צוג איז תיכף געבליעבען שטעהען און א דאקטאר האט געאיילט, איהם צו רעטען, אבער ס'איז געוועזען אומ־זיסט...

די נאכריכט פון זיין טויט האט זיך שנעל פערבריייטעט אים גאנצען לאנד. דער קאיזער האט זאפארט געלאזט זיין וויטווע טעלער־גראפיש קאנדאליערען. פון אלע זיי־טען קומען טעלעגראפישע און בריעפ־ליכע קאנדאלענצען.

ביי דעם לייכענבעגענגניש וועלכעס האט מאנטאג אין בוסק שטאטגעפונען, איז געווען אין פער־טרעטונג פון קאיזער גראף כאלא־ניעווסקי.

אייך פון דען מיניסטעריום זענען געוועזען: בילינסקי, דולעמבא און גארן.

און איין זאאל פון זיין פאלאץ, זענען געווען אויסגעהויפט פילע קרענצע, וועלכע זענען פון גאנצען לאנד צוגעקומען.

אללע פארלאמענטארישען קלובס האבען איהר פערטרעטער דעלעגירט צו דען לייכענבעגענגעניס. אויך פיעל יודישע געמיינדען זענען געוועזן פערטרעטען.

פאר יודען איז דער פער־שטארבענער, וואס זיין בילד ברענגען מיר אין היינטיגער נומער, תמיד געווען פריינדליך און גערעכט, זאוואהל אלס פריוואט־מענש ווי אויך אלס פאליטישער בעאמטער.

גראף קאזימיר באדעני.

Die jüdische
Kredit-Union, Lemberg
reg. G. m. b. H.

Erteilt Kaufläuten
Wechsel-Escompt

und nimt
Spareinlagen
zu 4½% entgegen.

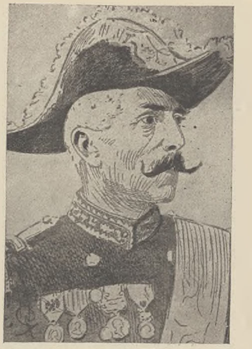

גענעראל קאליפעט.

דר. אדלער'ס יובילעאום.

דער ענגלישער אָבעררַאַבינער דר. הערמאַן אַדלער האט פאַר קורצעם געפייערט זיין 70-סטען געבורטס־טאג.

אונצעהליגע זענען געווען די גראטולאציעס, וועלכער דער יובילאר האט בעקומען. דער קעניג פון ענגלאנד האט געשיקט אַ גראַטולאַציאנס־שרייבען. די אוניווערזיטעט פון אקספארד האט דעם יובילאר ערנאנט צום „עהרענדאקטאר". עס האבען אויך גראַטולירט עטליכע ענגלישע בישעפע, גענעראלע, לארד־מאיארס, פעראיינע און אינסטיטוטע.

אם גרויסאַרטיגסטען אבער איז געווען די בענרי־סונגס־פייער. וועלכע איז פאַרגען מאַנאט פעראנשטאל־טעט געוואָרען דורך לאָרד ראטהשילד אין זיין קונטרספורי־פארק. איבער 4000 רעפרעזענטאַנטען פון אלע ענגלישע יודישע געמיינדען האבען דאָרט דעם יובילאר איבערגע־ברענגט זייערע גראטולאַציעס. אפילו די ענגלישע אפּ־ריקאנישע קאלאניעס זענען געוועזען פערטרעטען דורך דעם אבעררַאבינער פון יאהאַניסבערג דר. יהודה ליב לאנדאַ נאַ געבוירענער לעמבערגער. בעקאנט אלס העברעאישער דיכטער אונטער'ן פסיידאָנים („הילל בן־שחר"). דר. אדלער און זיין פרוי. לארד ראָטהשילד און לעדי ראטה־שילד האבען פערזענליך עמפפאנגען די געסט ביים אַריינ־קומען אין פארק. איבער אַ שעה האט געדויערט, ביז אלע מיטגליעדער פון דער דעפוטאציע זענען פאַרביינע־גאנגען פאר דעם יובילאַר. דערנאך איבערגרייכען די דע־פוטאַציעס אַ אַדרעסע פון די יודישע געמיינדען, לאָרד ראטהשילד האַלט אַן־אַנשפּראכע, אין וועלכער ער דריקט אויס זיין צופריעדענהייט, וואס די יודישע געמיינדען האבען איהם בעעהרט, צו זיין זיבעציגסטען געבורטס־טאג.

טיעפגעריהרט דאנקט דר. אדלער פאר די גראטו־לאציעס, וועלכע זענען איהם טהייער ווי אלע געשענקע, וואָס ער האט בעקומען אנלעסליך פון זיין יובילעאום.

גענעראל קאליפעט גע־שטארבען.

אין פאריז איז דאָנערסטאג געשטאָרבען דער גע־נעראל אַלעקסאנדער מאַרקיז דע קאַליפעט, 79 יאהר אַלט.

קאליפעט איז געוועזען איינער פון די טיכטיגסטע און פאפולערסטע פראנצעזישע גענעראַלע. געבוירען 1830 אין פאריז, האט ער זיך יונג געווידמעט אין דער מילי־טערישען לויפבאַהן און טהיילגענומען אין פאַסט אלע פראַנצעזישע קריגע, ביי סעבאַסטאפּאָל און אין מעקסיקא האט ער זיך בעזונדערס אויסגעצייכנעט.

אים קריעג פון יאהר 1870 האט ער טהיילגענומען אלס דיוויזיאנס גענעראל. ביי סעדאן איז ער געפאַנגען געוואָרען און נאך דער בעענדיגונג פון'ם קריעג איבער־נימט ער די בעקעמפפונג פון דעם קאמונע־אויפשטאַנד אין פאַריז, וועלכע ער פיהרט דורך מיט גרויסער ענערגיע.

זיין הויפטפערדיענסט איז געווען די רעאָרגאַניזירונג פון דער פראַנצעזישע קאַוואלעריע.

אים יאהר 1900 איז ער געוואָרען קריעגס־מיניס־טער אונטער וואַלדעק־רוסאָ, דעמילט, ווען דער דרייפוס־קאמפף איז געווען אם שטאַרקסטען, צוערסט איז קאַלי־פעט געווען פאַר דער רעוויזיע פון'ם פראצעס, שפּעטער אפער האט ער געענדערט זיין מיינונג און איבערדעם געמוזט דעמיסיאָנירען.

ווייט דעם האט קאַליפעט, וואס זיין בילד ברענגען מיר אין דער היינטיגער נומער, געלעבט צוריקגעצויגען און פערגעסען ווי אלע „העלדען" פון'ם דרייפוס־פראצעס. ערשט זיין טויט האט ווידער דערמאַנט אין איהם.

אַ יודישער מיניסטער אין ענגלאנד: מר. הערבערט סאַמועל.

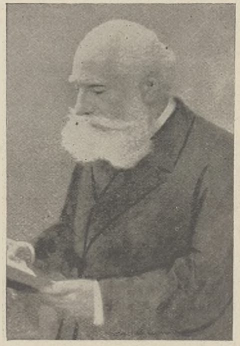

דר מאַקס נאָרדוי (צו זיין 60-סטען געבורטסטאַג).

דר. נאַרדוי'ס זעכציגסטער געבורטסטאג.

אין פולסטער גייסטיגער און קערפּערליכער פרישע פייערט דעם 26 יולי דר. מאַקס נאָרדוי אין פאריז זיין 60-טען געבורטסטאג.

דר. מאקס נארדוי דער קריטיקער, דער שריפט־שטעלער, דער פובליציסט, איז אַ וועלטבערי המטהייט און זיינע שריפטען זענען אויך געווידמעט וועלט־פּאבלעמע וועלט־ליטעראַטור און וועלט־קונסט.

מיט די יודען, מיט זיינע איינענע ברידער האט דר. מאַקס נארדוי זיך בעשעפ־טיגט ערשט אין די לעצטע 10 יאהר. נאכדעם ווי דר. הערצל איז אויפגעטרעטען מיט זיין ציוניסטישען פּראגראם.

און ס'איז מערקווירדיג: דר. נארדוי דער שארפער קריטיקער, וואס קיין שום זאַך געפעלט איהם נישט, וואס זעהט אין ערגעץ נאר „קאנווענציאנעלע ליגען", „פאַראַדאַקסען", „ענטאַרטונ־גען", דר. נאַרדוי, וואס שרעקט נישט צוריק צו בעריהרען מיט זיין שארפער פעדער אַלסדינג, וואס איז פיעל מענשען הייליג און טהייער — ער האט זיין קריטישען קאפּ געביינט פאַר דעם אידעאַל, אַז די יודען מוזען ווידער ווערען אַ פאלק ווי אלע פעלקער, ער איז געוואָרען אַ גלייבינער ציוניסט גלייך מיט אלע שווערמער אין „אידעאַליסטען"...

און גראדע דאס מאַכט איהם פאַר אונז יודען נאך טהייער, ער און ליעבער און אין דעם טאג, ווען די פרעסע פון דער גאַנצער וועלט וועט זיך בעשעפטיגע מיט נארדוי אלס פיליזאָף און קריטיקער, וועלען די יודישע פרעסע הולדיגען נארדוי, דעם נאַציאַנאַלען יוד!

* * *

מיר וועלען אין איינער פון די קומענדיגע נומערן ברענגען אַ אויספיהרליכע ביאָגראַפיע פון דעם יובילאר. וואס זיין בילד ברענגען מיר אין היינטיגער נומער.

א געדענקשטיין פאר בערעק יאזעלאוויטש.

מיר האבען שוין פריהער בעריכטעט איבער די פייער פון בערעק יאזעלאָוויטש'ס הונדערטסטער יאהרצייט.

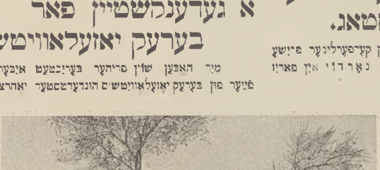

א געדענקשטיין פאַר בערעק יאזעלאָוויטש.

וועלכע איז נעפייערט געוואָר־ען אין פיעל גאליציישע שטעדט.

אין בערלין, נישט ווייט פון קאצק, דאָרט וואו בערעק יאָועלאָוויטש איז געפאלען אין דער שלאכט אינ׳ם יאהר 1809, עקזיסטירט צו זיין אנדענקען א קליינער „קאפיעץ“.

דאס נוט בערלין געהערט איצט צום גראף זאל־טאזסקי און אנלעסליך פון דער 100־טער יאהרצייט האט דער גראף דאָרט אויף דעם קאפיעץ געלאזט אנ־ברינגען א געדענקשטיין מיט א אויפשריפט, וועלכע וועט פערעוויגען די טהאטען פון דעם יודיש־פוילישען העלד.

מיר ברענגען אין אונזער היינטיגער נומער א בילד פון דעם קאפיעץ מיט׳ן געדענקשטיין.

באראָן ראטהשילד אלס זיעגער.

ביים לעצטען גרויסען פערד־יאָגעניש אין פאריז האט באראן מאריץ ראטהשילד געוואונען מיט זיין פערד „ווערדון“ דעם ערשטען פריז, 350,000 פראנק.

די דורכגעפאלענע קאָנקורענטען שימפען איבער דעם „יודישען באראן“, וועלכער האט ביי זיי צוגענומען „זייער“ געלד...

מיר ברענגען אין אינזער היינטיגער נומער דאס בילד פון דעם באראן מאריץ ראטהשילד, ווי אויך דאס בילד פון זיין זיעגרייך פערד „ווערדון“.

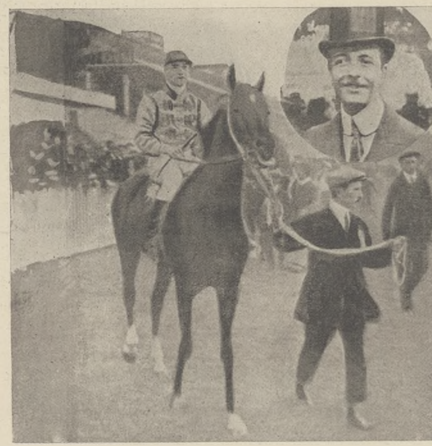

ראטהשילד אלס „זיעגער“: באראָן מאריץ ראטהשילד און זיין פערד „ווערדון“, וועלכעס האט געוואונען ביים רענען דעם העכסטען פרייז.

דאס נייע קריעגסשיף ראדעצקי.

פאָריגען זאָנטאג איז אין טריעסט צום ערשטען מאל א־אבגעלאזט געוואָרען אין ים אריין דאס נייע עסטעררייכישע קריעגס־שיף „ראדעצקי“.

דאס נייע קריעגס־שיף איז געבויט לויט די נייעסטע ערפאהרונגען פון רוסיש־יאפאנישען קריעג און אויסגע־שטאטעט מיט אלע מאָדערנע איינריכטונגען.

אלס פערטרעטער פונ׳ם קאיזער איז ערשיענען ביי דער פייער ערצהערצאָג טהראָנפאלגער פראנץ פער־דינאנד און זיין געמאהלין די פירסטין האהענבורג, וועלכע איז אויך געוועזען די טויפמאטערין פונ׳ם שיף.

דער שטאפעללויף איז אבגעלאפען אין דער גרעס־טען ארדנונג און דאס שיף איז א־אב אין ים אריין פראנאס־מעסיג און רוהיג.

מארשאל דר. אארפי־פאשא.

דאס נייע שיף, וועלכעס האט א בעזיצונג פון 816 מאן, איז געבויט אין טריעסט לויט די פלענע פונ׳ם גענעראלשיפסבוי־אינזשעניער זיעגפריעד פאפער (א יוד).

מיר ברענגען אין אונזער היינטיגער נומער דאס בילד פונ׳ם נייעם קריעגסשיף אין דעם מאמענט ווען עס געהט אין וואסער אריין, ווי אויך א בילד, פארשטע־לענדיג דעם ערצהערצאג פראנץ פערדינאנד, די פירסטין האהענבורג און דעם מאַרינע־קאמאנדאנט גראף מאנטעקו־קולי אין דער האפלאשע, אלס צושויער ביים שטאפעללויף.

אויס „דאקטאר“ און אויס „מארשאל“.

חאראקטעריסטיש פאר די צושטענדע אין דער טירקיי אונטער דער הערשאפט פונ׳ם סולטאן אבדול האמיד, איז דער פאל, אז דער געוועזענער שעף־ארצט פונ׳ם וויל־דיז־קיאסק, דר. אארפי־פאשא, האט קיינמאל נישט שטודירט קיין מעדיצין. ער האט אויך בעקומען דעם טיטעל „מארשאל“, חאטשי ער האט אויך קיינמאל נישט געדיענט ביים מיליטער...

זיין ברודער, ראקלוב פאשא, איז געוועזן קאמער־פארשטעהער ביים סולטאן און דורך זיין פראטעקציע האט מאריפי־פאשא בעקומען דעם טיטעל „דאקטאר“ און דעם טיטעל „מארשאל“ און איז געוואָרען איינער פון די איינפלוסרייכסטע מענער אין סולטאנ׳ס פאלאץ.

איצט איז געקומען זיין סוף. סולטאן מוהאמעד V האט ארויסגעגעבען א בעפעהל, לויט וועלכען אארפי־פאשא פערלירט זיינע עמטער און זיינע טיטעל. ער ווערד געשטריכען פון דער ארמעע און פענסיע און דארף נישט מעהר פיהרען דעם טיטעל דאקטאר און זיך נישט בעפאסען מיט מעדיצין.

אארפי־פאשא, וואס זיין בילד ברענגען מיר אין היינטיגער נומער, איז מיט א מאל געוואָרען אויס „דאק־טאר“ און אויס „מארשאל“.

פרעזידענט פאליערס אויסגעצייכנעט.

קאיזער פראנץ יאזעף האט געשענקט דעם פרע־זידענט פון דער פראנצעזישער רעפובליק, פאליער, דאס ברילאנטען־קרייץ פונ׳ם סטעפאנס־ארדען.

דיעזע זעלטענע אויסצייכנונג איז א דאנק פאר די פריינדשאפטליכע האלטונג, וועלכע די פראנצויזישע פאליטיק האט בעוויזען געגענאיבער עסטרייך־אונגארן וועהרענד דער באלקאן־קריזע אינ׳ם לעצטען ווינטער.

חאטשי פראנקרייך איז פערבונדען מיט רוסלאנד און מיט ענגלאנד, האט עס אים אינטערעסע פונ׳ם וועלט־פריעדען כסדר פערמיטעלט אין דעם קאנפליקט, כדי צו פערמיידען א קריעג און דאס איז איהם אויך טאקי געלונגען.

פרעזידענט פאליערס אויסגעצייכנעט: דער פראנצעזישע פרע־זידענט מיט׳ן סטעפאן׳ס־אָרדען.

ריעזע אויסצייכנונג האט איבערדעם א שטארקע פאליטישע בעדייטונג און די פראנצעזישע פרעסע איז מיט איהר זעהר צופריעדען.

פרעזירענט פאליער. וואס מיר ברענגען היינט זיין בילד אנגעטהון אינ'ם סטעפאנס-אָרדען. וויל איצט אלס דאנק פאר דיעזער אויסצייכנונג מכבד זיין דעם עסט-רייכישען קאיזער מיט'ן גראס-קרייץ פון דער פראנצעזישער עהרענלעגיאָן.

א פאליטישער מארד אין ענגלאנד.

נאָך ענגלאנד געפינט זיך אין גרעסטער אויפרעגונג וועגען דעם פאליטישען מארד, וואס איז געשעהען פאריגע וואך ביי א פעסטבאנקעט פון דער אינדישען סעקציע פונ'ם קאיזערליכען אינסטיטוט אין לאנדאָן.

ביי דעם באנקעט האבען גענומען אנטהייל עטליכע הונדערט אינדישע סטודענטען, די העכסטע בעאמטען פונ'ם אינדישען אמט און עטליכע פארנעהמע אינדישע פערזענליכקייטען, וואס וואָהנען אין לאנדאָן.

ווען דער פערטרעטער פונ'ם מיניסטער פאר אינדיען, אבערלייטנאנט סיר קורצאן ווילליע האָט געוואָלט מיט זיין פרוי פערלאָזען דאס פעסטלאָקאל, איז פלוצים צו איהם צוגעשפרונגען דער אינדישער סטודענט דהינאקרי און שיעסט אויף איהם 4 מאל נאך איינאנדער מיט א רעוואָלווער. אלע 4 קוגעלן טרעפען און דער אבערסט-לייטנאנט בלייבט תיכף טויט. נאך איידער מען קען דעם אטענטעטער פאקען, שיעסט ער נאך צוויי מאל און דערהרג'עט דעם אינדישען ארצט דר. סאלקאקא.

דהינאקרי איז תיכף פערהאפטעט געוואָרען. ביי זיין ערשטען פערהער ערקלערט ער בלויז, אז דעם דר. סאלקאקא האט ער נישט אבזיכטליך געטערטעט. וועגען דעם אבערסלייטנאנט פערוויינערטער יעדע אנטוואָרט.

דר. אדלער'ס יובילעאום: דער ראָטהשילד-פארק „גונערסבורי", וואו די גראטולאציע האָט שטאטגעפונען.

די ענגלישע פרעסע איז איבערצייגט, אז עס האנדעלט זיך וועגען א פאליטיש פערברעכען, און איבערדעם האט דער פאל ארויסגערופען די גרעסטע סענזאציע. די אינדיאנער זענען שוין לאנג נישט צופריעדען מיט דער ענגלישער הערשאפט. און אין אינדיען גופא קאכט עס ווי אין א קעסעל. די אינדיאנער ווילען ווערען א זעלבשטענדיג פאָלק און ארויסווארפען פון זיך די ענגלישע אבערהערשאפט. די ענגלענדער פיהרען דארט זעהר א שטרענגער רעזשים, אונטערדריקענדיג יעדע פרייע בעוועגונג מיט פייער און שווערד.

די אינדיאנער האבען איבערדעם געבילדעט אנאר-כיסטישע ארגאניזאציעס און ווילען ענטפערן אויף יעדע אונטערדריקונג מיט טעראָריסטישע אקטען. שוין עטליכע מאל זענען דאָרט אין לעצטער צייט פארגעקומען אנאר-כיסטישע אקטע, איבער וועלכע מיר האָבען זיינערצייט בעריכטעט. דער אבערלייטנאנט ווילליע איז געוועזען זעהר איינפלוסרייך אין דער אינדישער פערוואלטונג. און ס'איז זעהר וואהרשיינליך, אז זיין ערמאָרדונג איז דער אנפאנג פון טעראָריסטישע אקטען קעגען די ענגלישע פערוואל-[illegible]ונג. איבערדעם איז אויך די אויפרעגונג פון די ענגלענ-דער זעהר גרוים.

אין אינדיען וואָהנען צירקא 300 מיליאָנען מענשען. ענגלאנד'ס גרויסקייט און שטארקייט שטיצט זיך אויף

א פאליטישער מאָרד אין לאָנדאָן: (רעכטס) דער ערמאָרדעטע אָבערלייטנאנט ווילליע. (לינקס): דער אטענטעטער מאראר סאב דהינאקרי ביי זיין ערשטען פערהער.

האָפּ'א

פאסטא דאָ בוציקוו — יעסט נאילעפשא מארקא.
פאסטא דא מעטאלי — אוזנאנא פרזעז פאוואגי פאכאווע.

ושאנדאץ וושענדושיע ו׳יראושניע טילקא וויראָבו ז נאפיסעם פירמי

S. HOF W KRAKOWIE.

ריזען לאַנד און זיין מאכט איז בעדראָהט. ווען עס ווערט געלינגען די אינדיאַנער זיך צו בעפרייען.

די אינדיאַנער זענען א קולטורעל הויך ענטוויקעלט פאלק און קוים שפירען זיי צו שטאַרק די ענגלישע קייטען, וועלען זיי אַלעס אנווענדען, זיי צו צעררייסען. אים אייסערסטען פאַל דורך טעראָר...

עס וועט די ענגלענדער נישט העלפען אַלע פּאָ־ליציייאישע מאַס־רעגעלן. א גרויס, פאַנאטיש פאלק לאָזט זיך נישט האַלטען אין קייטען... דער איצטיגער פּאָליטי־שער מאָרד אין לאָנדאָן איז א בעווייז, אַז די אינדיאַנער זענען שוין פערצווייפעלט. און פערצווייפעלטע האָפען זיך צו אַלעס. ס׳איז אפשר נישט איבערטריעבען, ווען די ענגלישע פרעסע בעהויפּטעט. אַז אין לאָנדאָן עקסיסטירט א גאַנצע אינדיש־אַנאַרכיסטישע אָרגאַניזאַציע. וועלכע ווערט געלייטעט פון פאַריז אויס דורך דעם אינדיאַנישען סאָציאַליסט קירשנאַוואַרמאַ, וועלכער פּראָפּאַגירט אין זיין בלאַט אָפען דעם פּאָליטישען טעראָר.

ווילען די ענגלענדער בלייבען הערין אין אינדיען. מוזען זיי ענדערן און בעסערן זייער רעגירונגס־סיסטעם.

דר. אדלער׳ס יובילעאום: דר. אדלער (1) דאַנקט פאַר די גראַטולאַציעס. נעבען איהם (3) לאָרד ראָטהשילד און פרוי דר. אדלער (2).

נייע סודות.

דער סאָציאַליסטישער שריפטשטעלער בורצעוו וועלכער האָט מיט עטליכע חדשים צוריק ענטלאַרפט דעם רעוואָלוציאָנער אזעוו, אַז ער איז גלייכצייטיג א אגענט פון דער רוסישער געהיים־פּאָליציי און אָנגריי־פענדיג פון איין זייט טעראָריסטישע אַטענטאַטע, פער־ראַטה ער עס גלייכצייטיג דער פּאָליציי, כדי זיי צו פערהינדערן—אט דער בורצעוו. וואס זיין בילד ברענגען מיר אין אונזער היינטיגער נומער. האט איצט ווידער ענטדעקט נייע סודות, וועלכע זענען נאָך וויכטיגער און גרעסער פון דער מעשה אזעוו.

די רוסישע אויסלענדישע געהיים־פּאָליציי אין פּאַריז איז ביז אהער געשטאַנען אונטער דער פיהרונג פון א געוויסען גראַף האַרטינג. וועלכער איז אין די פּאָליטישע קרייזען געווען זעהר אנגעזעהן און ווען דער צאַר פלעגט ארויספאָהרען קיין אויסלאַנד. האט האַרטינג געהאט די אויפגאַבע, צו וואַכען איבער זיין פּערזאָן.

איצט ענטדעקט בורצעוו. אַז אט דער האַרטינג איז נישט קיין אַנדערער. ווי דער געוועזענער רעוואָלו־ציאָנער לאַנדעסען. וועלכער האט אין׳ם יאהר 1890 געפּרובט א אַטענטאַט אויף׳ן צאַר אַלעקסאַנדער III. אין פּאַריז און איז דערפאַר פערורטיילט געוואָרען אויף פינף יאָהר.

אָט דער לאַנדעסען האט פריהער געהייסען העק־קעלמאַן, יוסף ביירע, אברהם פּעטראָווסקי און ווער ווייסט וויפיעל נעמען ער האט נאָך.

נאָך זיין פערורטיילונג טרעט ער איבער צו דער רוסישער ״אכראַנאַ״. אַרבייט א צייט אלס ״לאָק־שפּיצעל״. אלס פּראָוואָקאַטאָר צווישען די סאָציאַליסטען. דערנאָך בעקומט ער די אויפגאַבע. צו וואַכען איבער דעם קאַי־זער׳ס פּערזאָן און שפּעטער איבערנעמט ער די לייטונג פון דער רוסישער פּאָליטישער געהיים־פּאָליציי אין פּאַריז.

בורצעוו ענטדעקט אויך אַלע סודות איבער האַר־טינגס ״טעטיגקייט״... ער האט אַראַנזשירט אַן׳אַטענטאַט אויפ׳ן צאַר אין שטאָקהאָלם. דאַן עס אַליין ענטדעקט. ער איז מיטגעפאָהרען מיט׳ן אַדמיראַל ראָזשעסטווענסקי איבער׳ן נאָרד־מעער. בשעת דעם רוסיש־יאַפּאַנישען קריעג. און ער האט עס ראָזשעסטווענסקי׳ן פעראַנלאַסט צו שיעסען אויף ענגלישע פישער־שיפלעך ביי הול. שרעק־קענדיג איהם. אַז דאָס זענען יאַפּאַנישע טאָרפּעדאָס, דורך וועלכען ס׳איז שיעור נישט געקומען צו א ענגליש־רוסי־שען קריעג. ער האט פאַר צוויי יאהר פערסמ׳ט א רו־סישען רעוואָלוציאָנער אויף א שוועדיש שיף. בקצור ער האט איבערגעטהון מעשים אשר לא יעשו. און טראָץ דעם אַלעמען איז ער געבליעבען אויף זיין שטעלע און מען פלעגט איהם איבערצוגעבען די וויכטיגסטע פּאָליטי־שע מיסיעס.

האַראַקטעריסטיש איז. אַז אין אויסלאַנד איז האַר־טינג׳ס טעטיגקייט געווען גוט בעקאַנט. אַזוי דערצעלט איצט א בערלינער פּאָליציי־בעאַמטער. אַז פאַר צוויי יאהר ביי דער בעגעגנונג צווישען קייזער ווילהעלם און צאַר ני־קאָלוים אין סווינעמינדע האט די רוסישע פּאָליציי אהין אַריבערגעשיקט האַרטינג׳ן. כדי צו וואַכען איבער׳ן צאַר. די דייטשע פּאָליציי האט אבער מורא געהאט. אַז האַר־טינג אַליין וועט עפּיס אַנמאַכען א מעשה, כדי זיך צו בעריהמען אַז ער האט ענטדעקט אַן׳אַטענטאַט קעגען צאַר. איבערדעם האט זי איהם כסדר בעוואַכט. א דייט־שער קאָמיסער פלעגט איהם נישט אַבלאָזען א מינוט און איז שטענדיג מיט איהם אַרומגעגאַנגען. געשפּיעלט און אונטערהאַלטען, מען האט איהם בעוויעזען די גרעס־טע פריינדליכקייט און ליעבענסווירדיגקייט. נור כדי ער זאָל נישט בלייבען א מינוט אַליין און נישט מאַכען קיין געשיכטען...

איצט האט ער שוין מורא פאַר׳ן לעבען גלייך מיט אזעוו׳ן און איז פּלוצים פערשוואונדען געוואָרען פון פּאַריז.

דער סאָציאַליסטישער פיהרער זשאָרעס וועט וועגען דעם איבערריידען א אינטערפּעלאַציע אין דעם פראַנצעזישען פּאַרלאַמענט און ס׳איז צו ערוואַרטען. אַז איצט וועלען אויפגעדעקט ווערען אַלע סודות פון דער זאַך.

פון דער רעדאַקציע.

דער ראָמאַן ״דון יוסף הנשיא״ ענדיגט זיך אין 3—2 פאָרטזעצונגען. דערנאָך וועלען מיר איהם דרוקען סעפּאַראַט און צושיקען אַלע נייע אבאָנענטען די פאָר־לענדע פאָרטזעצונגען.

די ציהונג פון די א״י־ישראל־לאָזע וועט געשעהען אנפאַנגס חודש סעפּטעמבער. די לאָזע וועלען אַלע גאַנציעהריגע אבאָנענטען צוגעשיקט ווערען אים מאָנאַט אויגוסט.

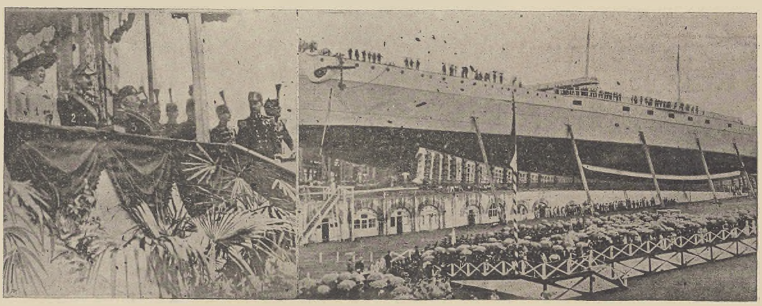

דאָס נייע קריעגסשיף ״ראַדעצקי״: רעכטס: דאָס נייע קריעגסשיף; לינקס: ערצהערצאָג פראַנץ פערדינאַנד, פירסטין האָהענבורג און גראַף מאָנטע קוקולי אין דער האָפלאָזשע.

זיגמונד פיינמאן געשטארבען.

עס זענען נאך פריש די וואונדען, וואס דאס יודישע טעאטער האט געקריגען דורך דעם טויט פון דעם רעפא-מאטאר פון יודישען טעאטער, יעקב גארדין, און פלוצלינג האט ווי א דונער דערשלאגען אלע דורך דער נאכריכט וואס איז געקומען פון לאנד, וועגען דעם פלוצלינגען טויט פון דעם גרויסען יודישען שוישפילער זיגמונד פיינמאן.

פיינמאן איז געבוירען געווארען אין קישינעוו. אין די 80-גער יאהרען איז ער אוועקגעפאהרען קיין אמעריקא, וואו ער האט זיך בעקענט מיט דעם נישט-לאנג געשטארבענעם דראמאטורג יעקב גארדין, וועלכער האט זיך צוזאמען מיט נאך עטליכע יודישע קינסטלער גענומען רעפארמירען דאס יודישע טעאטער. 23 יאהר נאכאנאנד האט פיינמאן געארבייט אויף דער יודישער ביהנע אלס שוישפילער און פערפאסער פון דראמאטישע ווערקע. זיין טאלענט האט זיך בעזונדערס ארויסגעוויזען אין די קלאסישע ראלען, ווי אין „אטהעלא", „די רייבער", „דער קויפמאן פון ווענעדיג", „אוריאל אקאסטא" און פיעלע אנדערע דורך וועלכע ער איז אויך בעריהמט געווארען.

דער פערשטארבענער איז בעקאנט געווען מיט די גרעסטע קינסטלער דער וועלט, וועלכע האבען איהם זעהר געעהרט. און איהם זאגאר עטליכע מאל געבעטען איבערצוגעהן אויף די אייראפעאישע ביהנען, אבער האטש ס'איז איהם פארגעשטאנען צו מאכען א גלענצענדע קאריערע, האט ער זיך פון רעסטוועגען אבגעזאגט פון כבוד און מאטעריעלען נוצען און איז טריי געבליעבען דער יודישער ביהנע, פאר וועלכע ער האט מקריב געווען זיינע בעסטע יאהרען און כחות.

אלס פערפאסער פון דראמאטישע שטיק, האט דער פערשטארבענער געהאט גרויס ערפאלג מיט „חנה-לע די נעהערין", „שפת קודש", „די יודען אין מאראקא", „שפרה-לע", „דער שטראסען-זינגער" און פיעלע אנדערע, וועלכע וועלען נאך לאנג בלייבען אויף דער יודישע ביהנע.

דער פערשטארבענער איז פון אמעריקא געקומען קיין לאדז אויף עטליכע גאסטראלען, וואו ס'האט איהם דאנערשטאג אם 1-טען יולי געטראפען דאס אומגליק.

בשעת דער פראבע פון „אוריאל אקאסטא" האט א הערץ-שלאג אן ענדע געמאכט זיין לעבען.

פריטאג האט זיך די לאדז'ער בעפעלקערונג פערזאמעלט ביי דעם הויז וואו דער פערשטארבענער איז געלעגען, כדי איהם אבצוגעבען דעם לעצטען כבוד עס האט זיך צוזאמענגעקליעבען א עולם ביז צעהן טויזענד מאן און געווארט אויף דער לויה.

צו דער לויה זענען אויך געקומען צופאהרען ארטיסטען פון די ווארשויער יודישע טעאטערע, זשורנאליסטען פון פערשיעדענע צייטונגען, קארעספאנדענטען רעלעגאטען פון פערשיעדענע קונסט-פעריינע. פאר דעם ארויסטראגען פון דעם ארון, האט א פאטאגראף פאטאגראפירט דעם ארון אין דער געגענווארט פון דעם דירעקטאר פון טעאטער, דעם רעדאקטער פון „לאדזער טאגעבלאט" הערר אינער, ארטיסטען און פריינד. דריי א זיינער האט זיך אנגעהויבען די לויה, וועלכע איז בעגלייט געווארען פון טויזענדער מענשען. האטש עס איז געגאנגען א גוואלדיגער רעגען, האט זיך ביז צום בית-הקברות געהאלטען א עולם פון פינף-טויזענד מאן. אויף דעם בית הקברות האט זיך אין טויער-זאאל פערזאמעלט דער עולם און דער קאנטאר פון שוהל, האט מיט זיין קאהר געזונגען א אל מלא רחמים, דאן האבען איהם מספיד געווען: דער רעדאקטאר פון „לאדזער טאגעבלאט" הערר אינער, ארטיסטען פערטרעטער פון פערשיעדענע מוזיק-פעריינע, פריינד און בעקאנטע. דאן האט מען דעם טויטען ארויסגעטראגען צום קבר, וואו דער דירעקטאר פון לאדזער יודישען טעאטער הערר זאנדבערג האט געהאלטען א געזעגנונגס-הספד. דא האבען ארויפגעלעגט קרענץ אויף דעם קבר: רעדאקציע און אדמיניסטראציע פון „לאדזער טאגעבלאט", די פריי פון פערשטארבענעם, דער דירעקטאר פון טעאטער, די ארטיסטען, ווארשויער ארטיסטען, דירעקטארען פון ווארשויער טעאטערע, קאמינסקי, פישזאהן, דער ליטעראריש-מוזיקאלישער דראמאטישער פעריין „הארפע", „דראמאטישע קונסט", פריינד און בעקאנטע.

דער עולם איז זיך טרויעריג צעגאנגען, עס איז אבער ביי יעדען געבליבען א גרויסער שמערץ וועגען דעם טויט פון דעם גרויסען קינסטלער. תנצב"ה.

די רעוואלוציע אין פערזיע.

די ידיעות פון פערזיען זענען זעהר נישט קלאר. באלד הייסט עס, אז דער שאה האט געזיגט איבער די רעוואלוציאנערען, באלד ווידער האבען זיי געזיעגט.

טהאטזאכע איז בלויז, אז דאס שרעקליכע בלוט-פערגיעסען האט נאך נישט אויפגעהערט, אז די רעוואלוציאנערען שטעהען שוין פאר די טהויערן פון טעהעראן און אז די טעג פון דעם שאה'ס הערשאפט זענען געצעהלט... אויב די רעוואלוציאנערען וועלען זיעגען אדער נישט, זענען די צושטענדע אים לאנד דערארטיגע, אז דער שאה וועט זיך נישט קענען האלטען און דאס לאנד וועט צעטהיילט ווערען אויף שטיקער.

די רוסען זענען שוין דארין מיט א היבש ביסעל מיליטער. די ענגלענדער זענען דאמיט שטארק נישט צופריעדען, אבער זיי מוזען שווייגען, ווייל דאס איז דאך געשעהען מיט זייער צושטימונג. דאפאר אבער וועלען זיי זיך ענטשעדיגען, צונעמענדיג ביים שאה פון זייער זייט אויך א שטיק לאנד.

אבער אויך די טירקיי וויל נישט שווייגען. אלס נאהענטער שכן פון פערזיען און אלס מאהאמעדאנישער מאכט, וויל עס נישט צולאזען, אז רוסלאנד און ענגלאנד זאלען זיך אליין טהיילען מיט פערזיען, און ס'איז מעגליך, אז אויך די טירקיי וועט בעקומען א חלק פון דער „ירושה".

דער שאה האט גוט אויסגעשפיעלט! טאקי כדאי געווען וועגען אזא סוף צו פערוויסטען א האלב לאנד און אויסצוקוילען צעהנדליגנער טויזענדע מענשען!

א יודישער מיניסטער אין ענגלאנד.

נאך אמעריקא, פראנקרייך, האלאנד און איטאליען האט אויך ענגלאנד בעקומען א יודישען מיניסטער.

דער ענגלישע דעפוטירטע הערבערט סאמועל, איז ערנאנט געווארען צום קאנצלער פונ'ם הערצאגטהום לאנקאסטער מיט דעם טיטעל און ראנג פון א מיניסטער. זיין פארגענגער איז געווען דער לארד פיטצמוריס.

הערבערט סאמועל, וואס זיין בילד ברענגען מיר אין היינטיגער נומער, איז ערשט אלט 39 יאהר. ביז איצט איז ער געווען אונטערשטאאטס-סעקרעטער ביים מיניסטער פון די אינערע ענינים. ער גילט אלס איינער פון די פעהיגסטע ליבעראלע פאליטיקער אין ענגלאנד.

זיגמונד פיינמאן געשטארבען: דער וארג מיט די קרענץ פאר דער לויה.

דון יוסף הנשיא, הערצאג פון נאקסאס

היסטארישער ראמאן אויס דעם זעכצעהנטען יאהרהונדערט

פריי בעארבייטעט נאך ?. ווילדענראר.

(זעכצעהנטע פארטזעצונג. *)

זיבצעהנטעס קאפיטעל.

די צוויי משולחים, וועלכע דער טירקישער קריעגס־מיניסטער מוסטאפא האט געשיקט פון ציפערן קיין קאנסטאנטינאפעל מיט בריעף צום גראסוועזיער און צום שייך־אול־איסלאם, זענען באלד אונגעקומען אויף זייער בעשטימונגס־ארט.

די בריעף האבען ענטהאלטען די פערדעכטיגונג נעגען דען הערצאג פון נאקסאס, אז ער האלט אים געהיימען מיט די ווענעציאנער און וויל פערראטהען דעם סולטאן.

דער שייך־אול־איסלאם, ווי זעהר עס איהם זאל נישט געוועזען פריהער פערדריעסען, וואס דער יוד דון יוסף הנשיא שפיעלט די ערשטע ראלע אין דער טירקישען פאליטיק, האט טראצדעם נישט געקענט פערלייקענען אין זיין הארץ א געוויסע סימפאטהיע צו דיעזען מאן; איבערינגס האט ער געזעהען, אז איצט נאכדעם ווי דון יוסף הנשיא איז דערוויטערט געווארען, איז ווידער געקומען שלמה אשכנזי אויף זיין ארט. דאס הייסט ווידער א יוד; וואס־זשע איז געווא־ען אויפגעטהון דערמיט, וואס מען האט דעם הערצאג פון נאקסאס פערשטויסען?

דורכדעם ווען ער לעזט דורך דעם בריעף, פערשטעהט ער תיכף, אז דא מוז עפעס פארלעגען א נייע מין אינטריגע. דון יוסף הנשיא איז אין זיינע אויגען נישט פעהיג, צו פערראטהען די טירקיי און ווען ער וויל שטערען דעם קריעגסמיניסטער פון צו פערוויסטען די אינזעל ציפערן, איז דאס בלויז פאר טרייהייט צום סולטאן, כדי ער זאל בעקומען א שעהן, פרוכטבארלאנד, נישט וויסטע חורבות און פערפעסטעטע פעלדער...

ער ענטפערט איבערדעם דעם שליח:

— זאג דיין הערר מוסטאפא, אז איך דאנק איהם זעהר פאר די בשורות וואס ער האט מיר געשיקט און עס פרייט מיך שטארק, וואס אונזערע זאלדאטען האבען ערדייכט אזא גלענצענדען זיעג ביי ניקאזיא.

אבער וואס בעטרעפט דעם הערצאג פון נאקסאס קען איך דאס אלעס נישט גלייבען. דער קריעגס־מיניסטער איז א זאלדאט און ביי א זאלדאט איז יעדע בלוטיגע ערא̈בערונג א גרויסע זאך, נישט קוקענדיג אויף די קרבנות, וועלכע זי פא־דערט. דער הערצאג פון נאקסאס אבער איז א דיפלאמאט, וועלכער איז געוואהנט יעדע שוויערינקייט צו בעזייטיגען דורך פערהאנדלונגען און דיפלאמאטישע פערמיטלונגען. איבערדעם קענען זיי זיך ביידע נישט איינינען ווענען דעם אופן, ווי צו פיהרען דעם קריעג. דאפון איז אבער נישט געדרונגען, אז דער הערצאג פון נאקסאס איז אונז פאלש...

אבער, דאס ערקלער איך גאנץ אפען, אז איך וועל נישט געהן צום סולטאן, קלאגען איבער דעם הערצאג, אפילו ווען אלעס זאל זיין אמת... צו מלשינות זענען פא־האנען אנדערע מענער און זיי האבען עס בוודאי שוין געטהון!...

מוסטאפא'ס משולח געהט ארויס פון דעם שייך־אול־איסלאם מיט א לאנגער נאז. ער האט נישט ערדייכט דאס, וואס זיין הערר האט פון איהם פערלאנגט...

גליקליכער איז געוועזען דער צווייטער משולח, וועלכען מוסטאפא האט געשיקט צום גראסוועזיער מוהאמעד־סקול. דער גראסוועזיער האט די ידיעה ווענען דון יוסף הנשיא אויפגענומען מיט גרויס פרייד און זאגט צום משולח:

— איצט האט שוין אויך דיין הערר געעפענט די אויגען און זעהט, וואס פאר א פוינעל דער יודישער דיפלאמאט איז... ס'האט גענוג לאנג געדויערט, מוסטאפא האט מיך ביז איצט נישט געוואלט געהארכען און אלע מיינע ווארנונגען זענען געוועזען אומזיסטיגע. ערשט איצט זעהט ער, ווי איך האב רעכט! אבער ס'איז נאך נישט צו־שפעט. מוסטאפא קען נאך איצט דעם הערצאג בעזייטיגען, אויב ער וועט נא־ וועלען.

דא אין קאנסטאנטינאפעל האט דער הערצאג פון נאקסאס נישט מעהר וואס צו טהון... דער סולטאן איז מיט זיין נייעם ראטהגעבער שלמה אשכנזי אזוי צופריעדען, אז ער דערמאנט שוין קיינמאל נישט דער הערצאג'ס נאמען... אבער דאס איז נישט גענוג! דון יוסף הנשיא האט בעקומען פריהער צוזאגט פונ'ם סולטאן, אז אויב מיר וועלען ערא̈בערען ציפערן, וועט ער, דער הערצאג, ווערען דארט קעניג! דער סולטאן האט עס נישט ליעב, צוריקצוציעהען זיין ווארט און די הבטחה בלייבט בעשטעהען פאר אלע אופנים.

איבערדעם מוז מוסטאפא טראכטען, אז דער הערצאג פון נאקסאס זאל אין ציפערן נישט בלויז בעגראבען זיינע חלומות, נאר אויך ער אליין דארף פון דארט נישט לעבענדיג צוריקקומען...

מוהאמעד־סקול האט גאנץ דייטליך געשפ־אכען... דער משולח פערשטעהט איהם טאקי גוט און בליצט מיט די אויגען פאר פרייד.

— איך זעה, אז דו פערשטעהסט מיך — זאגט דער גראסוועזיער — וואהרשיינליך וועט אויך דיין הערר פערשטעהן מיינע רייד. איך וועל מיט דיר אבער מיטשיקען א מענש, וואס וועט אויך העלפען אין דער זאך...

מוהאמעד־סקול שיקט אויך רופען דעם פאנאטיקער שמעון און גיבט איהם איבער אלעס ווענען וואס עס האנדעלט זיך...

שמעון איז אים ערשטען מאמענט נישט בעזונדערס צופריעדען געוועזען דאמיט... ווי וויט ער איז געוועזען א שונא פונ'ם הערצאג, אבער איהם צו מארדען ערגיץ־וואו אין א פרעמד לאנד — דאס איז פאר איהם געוועזען צו שטארק, ער וואגט עס אבער נישט, דעם גראסוועזיער צו ווידערשפעניגען און זאגט צו אויסצופיהרען אלעס, וואס מען וועט איהם בעפעהלען...

אין עטליכע טעג ארום איז שמעון געשטאנען פאר דעם קריעגס־מיניסטער מוסטאפא מיט א בריעף פונ'ם גראסוועזיער מוהאמעד־סקול. אין דעם בריעף איז דער גראסוועזיער מודיע, אז דער איבערברינגער איז אויך א גרויסער שונא פון דון יוסף הנשיא און [illegible] וועט אויך טהון אלעס, וואס מען וועט איהם נאר הייסען.

מוסטאפא פערשטעהט ווענען וואס דא געהט און ער גיבט ארויס א בעפעהל צו זיינע אונטערקאמאנדאנטען, זיי זאלען שמעון'ן דורכלאזען דורך'ן מיליטערלאגער צו יעדער צייט, וואס ער וועט פערלאנגען און זאלען איהם אויך געהען צו הילף תמיד, ווען ער וועט פא־דערן.

שמעון בלייבט דערווייל ביי מוסטאפא'ס ארמעע, ביז ער וועט זיך ענטשליסען וואס צו טהון.

* *

די נאכריכט איבער די גרויזאמקייטען, וועלכע די טירקישע זאלדאטען האבען פערא̈יבט אין ניקאזיא, האבען זיך שנעל פערברייטעט איבער דער גאנצער אינזעל און זענען אויך געלאנגט צו דון יוסף הנשיא, וועלכער האט זיך פריהער אבגעשיידט פון דער טירקישער ארמעע און ארומגעוואנדערט מיט זיינע בעגלייטער צווישען ניקאזיא און פאמאקאסטא.

דער הערצאג פון נאקסאס איז שטא־ק געערגערט געוועזען דא־יבער, וואס ער איז נישט ליעבער געבליעבען ביי דער א־מעע. אפש־ וואלט ער דאך געוועזען געקענט פערהיטען די שרעקליכע אכזריות. און נישט קוקענדיג דא־ויף, וואס דער קריעגסמיניסטער מוסטאפא האט איהם שוין פריהער נישט געוואלט פאלגען, איז ער געאיילט קיין ניקאזיא, כדי צו רעטען וואס ס'וועט זיך נאך לאזען.

אונגעקומען איז ער שוין צו שפעט... פאסט די גאנצע שטאדט איז שוין געוועזען פערוויסטעט, פער־בריענט און אויסגעריבט. אבער עפיס האט ער דאך גערעטעט.

אונקומענדיג קיין ניקאזיא דערזעהט ער טירקישע זאלדאטען פיהרען עטליכע יונגע פרויען, געשלאסען אין קייטען. ער פרעגט, ווער זיי זענען און בעקומט א תשובה, אז דאס זענען די ריינע־ינען פונ'ם פירסט באנדראלא, דער אבערקאמאנדאנט פון ניקאזיא.

ווע־הענד ער, דון יוסף הנשיא שפריכט מיט דעם טירקישען אפיציער וואס פיה־ט די געפאנגענע שטירצט פלוצ'ים פון צווישען זיי א־ויס א יונג מעדכען און רופט מיט א יעמערליך קול:

— גנעדיגער הערר! איך דערקען דיין פנים, אז דו ביזט א יוד! ראטעווע מיך! בעפריי מיך! איך בין א יודישע טאכטער!...

דון יוסף הנשיא בליקט איבערראשט אויף דעם מעדכען און דערקענט אז זי זאגט אמת. איהר בלאס פנים צייגט דעם אמת'ן יודישען טיפ...

נישט פיעל קלערענדיג פערלאנגט ער פונ'ם טירקישען אפיציער, ער זאל די געפאנגענע לאזען פריי און זי איהם איבערגעבען... דער אפיציער קוויקעלט זיך אפילו צוערשט, ס'איז איהם א שאד דאס געלד, וואס ער וואלט געקענט פאר די געפאנגענע נעהמען, ווען ער וועט זיי פערקויפען פאר סקלאווינען... אבער דון יוסף הנשיא פא־דערט שטרענג, ער זאל זיי אויסליעפערן, בעמערקענדיג צוגלייך, אז ווענען געלד קען ער זיין רוהיג, ער וועט שוין נישט לארען קיין שארען...

איצט לאזט דער אפיציער די געפאנגענע פ־יי און קעהרט צוריק אין שטאדט א־יין, זוכען פרישען רויב.

דון יוסף הנשיא האט נאך קיין צייט געהאט, זיך צו ערקונדיגען ביי דעם געפאנגענעם מעדכען, פון וואנען זי איז און ווי אזוי זי איז געקומען קיין ניקאזיא, ווען דער קריעגסמיניסטער מוסטאפא איז אונגעקומען צו רייטען אין בעגלייטונג פון עטליכע אפיציערע.

דערזעהענדיג דעם הערצאג פון נאקסאס אין בעגלייטונג פון די געפאנגענע, פ־עגט ער מיט שפאט:

— אה, וואס פא־ א נאשט! איך האב געמיינט, אז אייערע הערליכקייט שפאצירט איצט אין פאמאקאסטא צווישען די טייטעלביימער און אונטערהאלט זיך מיט די שעהנע ווענעציאנישע טעכטער! וואס האט אייך געברענגט היינט אהער און ווער זענען דאס די דאמען, וואס געפינען זיך אין אייער בעגלייטונג!

— ס'איז א יודישע טאכטער וועלכע האט געבעטען, איך זאל זי שיצען — ענטפערט דון יוסף רוהיג, גלייך ער שפ־רט נישט דעם שפאט פון זיין געגנער — און ווי ס'איז דעם קריעגסמיניסטער בעקאנט, האט מיר דער סולטאן געגעבען דאס רעכט, צו בעשיצען יודען אויף דער אינזעל ציפערן...

— ווער זענען אבער די איבריגע דאמען — פרעגט מוסטאפא ווייטער — אפש־ אויך יודישע טעכטער? אלע ווענעציאנערינען וועלען אפשר איצט זיין יודישע טעכטער, כדי צו געפינען שוץ ביים הערצאג פון נאקסאס.

*) נייע אבאנענטען ערהאלטען די פריהערינע פארטזעצונגען אויף פערלאנגען גראטיס צוגעשיקט.

— איך האב נישט געוואלט צוקוקען ריינע מער־דערייען און גרויזאמקייטען — ענפערט דון יוסף — און איבערדעם האב איך מיך צוריקגעצויגען פון דיין ארמעע. הערענדיג אבער וואס דא געהט פאר, בין איך געקומען רעטען. וואס ס'וועט זיך לאזען און ס'איז מיר גאנץ גלייך ידען אבער נישט־יודען...

מוסטאפא זעהט, אז מיט ווערטער קען ער מיט'ן הערצאג נישט פערטיג ווערען. איבערדעם דרעהט ער זיך אוים מיט דעם פערד און רייט אוועק, רופענדיג הינטער זיך: „וועלען מיר זעהן ווער ס'וועט אויספיהרען !"

דון יוסף הנשיא הערט נישט מעהר דיעזע ווערטער, ער בעפעהלט זיינע דיענער, צו עפענען די קייטען פון די געפאנגענע און זיי געבען עסען.

ער אליין זעצט זיך אין א ווינקעל פערטיעפט אין מחשבות וועגען דעם, וואס ער האט איצט צו טהון.

מוסטאפא איז אוועקגעריטען עטליכע הונדערט שריט, בעגעגענט ער דעם פאנאטיקער שמעון מיט זיינע בעגלייטער...

ער ווינקט איהם מיט דער האנד צוצוקומען און ווען שמעון שטעהט נעבען איהם, פליסט ער איהם אין אויער אריין:

דארט, נישט ווייט פון אונז געפינט זיך דון יוסף הנשיא... דו ווייסט שוין וואס דו האסט צו טהון...

שמעון וויל תיכף דארטהין איילען, אבער מוסטאפא האלט איהם צוריק...

— ווארט אוים, ביז איך וועל זיין ווייט פון דאנען! מיין געגענווארט דארף דער מארד נישט געשעהען...

שנעל רייט מוסטאפא אוועק. שמעון ווארט בערך א האלבע שעה, דערנאך זעצט ער זיך אויף זיין פערד און שפרינגט צו אין דער ריכטונג, וואס מוסטאפא האט איהם אנגעוויזען.

— פריי דיך מיין שווערד! — רופט ער צו זיך — איצט וועסטו דיך אנטרינקען מיט'ן בלוט פון מיין גרעסטען פיינד, מיט'ן בלוט פון א פעררעטער פונ'ם יודישען פאלק!

אין קוים עטליכע מינוט דערגרייכט ער דאס ארט, אין א קליין וועלדעל ליגען אויסגעשפרייט עטליכע דיענער פון דעם הערצאג, קאבענדיג עסען פאר די געפאנגענע'ס וועגען, וועלכע זיצען אונטער א גרויסען בוים...

נישט ווייט פון זיי שפאצירט דון יוסף הנשיא אליין ארום צווישען די ביימער פערטיעפט אין די מחשבות...

שמעון וויל ארומקרייזען דאס וועלדעל, כדי איבערצופאלען דעם הערצאג פון אונטען, אזוי אז די דיענער זאלען נישט זעהען.

אבער פלוצים בלייבט ער שטעהן. ער קוקט איבער־ראשט אויף איינע פון די געפאנגענע.

— בין איך וואכענדיג אבער חלומ'ט זיך מיר? — פרעגט ער זיך אליין — זעה איך ריכטיג אבער איז עס בלויז א פערבלענדעניש? דארט צווישען די מערכען זיצט דאך מ ר י ם, מיין טייערע מ ר י ם, מיין געליבטע מרים.

א מינוט לאנג בעטראכט ער דאס רוהיג זיצענדע מערכען. פלוצים הייבט זי אויף דאס קאפ און איהרע אויגען בעגעגענען זיך מיט די זייניגע.

„מרים!" — רופט ער און שפרינגט אראב פונ'ם פערד.

„שמעון!" רופט זי און שפרינגט אויף פון איהר פלאץ...

באלד ליגען זיי ביידע אין די ארימעס און פער־גיעסען פריידיגע טרעהרען איבער דעם נישט־ערווארטעטען וויעדערזעהען...

פערגעסען האט שוין שמעון זיין האס געגען דעם הערצאג פון נאקסאס, פערגעסען זיין ווארט וואס ער האט געגעבען דעם גראסוועזיער מוהאמעד־סקיל, און דעם ק־יעגסמיניסטער מוסטאפא. פערגעסען אלעס וואס ארום איהם טהוט זיך, ער האט וויעדער געפונען זיין מרים. עס עפענט זיך פאר איהם א נייע וועלט...

(פארטזעצונג קומט).

די רעוואלוציע אין פערזיען: פערזישע קינדער אין נאציאנאל־טראכט.

בכל־מכל־כל.

(די נסיסה פון א פאלק — הורקנוס מבפנים ואריסתובול מבחוץ. — יודען, פוילען און פערזיען — טירקיי און אינדיען — א נייער פאטסעיום).

שרעקליך איז צוצוקוקען די גסיסה פון א מענש, ווען די גייסטיגע און פיזישע קרעפטען ווערען וואס א מאל שוואכער און די נשמה רייסט זיך ארוים פונ'ם גוף.

נאך שמערצליכער איז דער אנבליק ווען דער גוסס איז א וויכטיגע פערזאן, ווען זיין טויט רופט ארוים א שטארקע טהיילנאהמע.

פיעל פיעל שמערצליכער איז אבער נאך דיעזער אנבליק, ווען דער גוסס וואלט על פי־דרך־הטבע נאך גע־קענט לעבען, זיין ארגאניזם איז נאך געגוג געזונד און שטארק, איבערצוהאלטען די קריזע, נאר דאקטוירים קא־ליקעס, פאלשע פריינד, וואס ווילען בייצייטענס צוהאפען די ירושה, ווענדען אן שעדליכע מיטלען, כדי וואס שנע־לער אונטער־צוהאקען דעם לעבענסבוים...

* * *

שרעקליך איז די נסיסה פון א מענש, פון א יחיד, נאך שרעקליכער איז די נסיסה פון א גאנץ פאלק, פון א גאנצער נאציע, איבערהויפט [illegible] זי איז נאך געגוג שטארק צו לעבען...

שרעקליך איז די נסיסה פון א פאלק, ווען די איינענע קינדער העלפען צו דעם בר־מינן די אויגען צו־צוריקען, שנעל אויסצולעשען דעם לעצטען פונק פון זיין לעבען...

אין דער וועלטגעשיכטע זענען אזעלכע פעלע נישט זעלטען...

מיר קענען בלויז דערמאנען אין דעם טרויריגסטען קאפיטעל פון אונזער איינענער געשיכטע.

„כשהיה הורקנוס מבפנים ואריסתובול מבחוץ", ווען די ברידער הורקנוס און אריסתובול האבען זיך נישט געקענט איינינען וועגען דער יודישער מלוכה, האבען זיי גערופען די רעמער צו הילף. פאמפעיוס איז געקומען און מיט דעם מאמענט האט די יודישע נאציאן פערלוירען איהר זעלבשטענדיג, איהר פאליטיש און קולטורעל לעבען.

אמת, דאס יודישע פאלק לעבט, לעבט ביז היינט און וועט נאך לעבען אייביג צום טראץ פון זיינע געג־נער, אבער פיינט נאר נישט, וואס פאר א מין לעבען דאס איז? דאס איז נישט קיין לעבען, דאס איז א מין וועגעטירען, דערהאלטען דורך קינסטליכע איינאטהמונגען, אויסגעזעצט די פערשיעדענסטע איינפליסע פון דרויסען און פון דרינען...

און ווען מיר בעטראכטען די גרויסע קולטורעלע גיטער, וואס מיר האבען געשאפען אין די לעצטע 2000 יאהר, קענען מיר זיך ערשט פארשטעלען, וואס מיר וואלטען געקענט שאפען, זייענדיג א פאלק ווי אנדערע פעלקער, פריי אין אונזער ענטוויקלונג, נישט בעהינדערט דורך אזוי פיעל שוועריגקייטען...

* * *

דאס יודישע פאלק איז נישט קיין יחיד אין דער געשיכטע. מיר ברויכען בלויז הינצוווייזען אויף די פוילען, אויף די ארמעניער עטצ.

אויך דיעזע פעלקער האבען אריינגערופען פרעמדע הילף אין לאנד, ווען די איינענע ברידער האבען זיך נישט געקענט איינינען, און אויך זיי זענען צערשטיקעלט און צערטהיילט, פערהינדערט אין זיין נאציאנאלען און קול־טורעלען לעבען...

די וועלטגעשיכטע איז די לעהרערין פון דער מענש־הייט, זי וויעדערהאלט זיך אפט, כדי די מענשען זאלען ארויסנעהמען מוסר פון דער פערגאנגענהייט אויף דער געגענווארט און צוקונפט.

אבער די מענשען, די פעלקער זענען נישט קיין פאלגזאמע תלמידים... זיי ווילען קיין מוסר ארויסנעהמען, די ערפאהרונגען פון אנדערע עקזיסטירען נישט פאר זיי און איבערדעם נעהען זיי אקעגען דעם געגצליכען פער־דערבען.

* * *

מיר זעהען דאס גאנץ דייטליך אין פ ע ר ז י ע ן.

א שעהן, הערליך, פרוכטבאר לאנד, מיט א זעל־טען גינסטיגער געאגראפישער לאגע, צווישען דער טירקיי, אראביען, רוסלאנד און אינדיען, בילדענדיג די פע־בינדונג צווישען איירא פא און אינדיען, צווישען דער אלטער און נייער קולטור...

א לאנד און א פאלק פון גרויסער היסטארישער בעדייטונג, רייך אין היסטארישע זכרונות און רייך אין אויסזיכטען פאר דער צוקונפט; א טאפפער פאלק, פול מוטה און ענערשיע, ענטשלאסענהייט און אויסדויער.

א לאנד וואס ליגט צווישען טירקיי און אינדיען, א פאלק וואס לעבט צווישען צוויי נאציאנען, וועלכע זענען איצט, נאך יאהרהונדערטע לאנגעם שלאף אויפגע־וואכט און הייבען אן א ניי קולטורעל לעבען...

און אט דאס פאלק ליעגט אין דער גסיסה. זיין פאליטישע זעלבשטענדיגקייט איז בעדראהט, פון צוויי זייטען רוקען אריין פרעמדע, רוסען און ענגלענדער און ווערען דארט בעלי־הבתים... עס וועט באלד געשאפען ווערען א פריש ארמעניען, א פריש פוילען... דאס היס־טארישע בעריהמטע פעריזען וועט זיין צעריסען אויף שטי־קער, טוידט פאליטיש און קולטורעל.

און די איינענע קינדער זענען עס, וואס רופען אריין דעם פיינד! „ליעבער די הערשאפט פון די רוסען און ענגלענדער, ווי צו געבען קאנסטיטוציע"! זאגט דער שאה. „ליעבער די הערשאפט פון די פרעמדע, ווי דעם שאה'ס אויטאקראציע"! רופען די רעוואלוציאנערע.

דער קאמפף דויערט שוין חדשים, יאהרען! א האלב לאנד איז פערוויסטעט, די העלפט פון זיי בע־

וואהנער געטערטעט, אויסגעקוילעט אין דעם בלוטיגען ברודער־קריעג.

אבער דאס אלעס איז נישט גענוג! „הורקנוס מכבנים ואריסתובול מכחוץ!“ דער שאה אין טעהעראן און די רעוואלוציאנערע רוסען. מען קעמפפט ביז אויף די לעצטע כחות. ביז א נייער פאמפעיוס וועט קומען און איינפלאנצען די פאהן פון פרעמד־העררשאפט איבער'ן לאנד..

א גרויס, היסטאריש בעריהמט פאלק גוסט — קיינער קען איהם אבער נישט העלפען, ווייל עס וויל זיך אליין נישט העלפען!

בן־לאה.

די יודישע וועלט.

— פון יאסי ווערט בעריכטעט: קירצליך איז דא פארגעקומען דער פאל, אז א קאנדוקטער פון א טראמוואי האט נישט געוואלט שטעהען בלייבען, ווען ס'איז פאריבערגעגאנגען א יודישע לויה. ער איז אריינגעפאהרען צווישען די מלווים און ס'איז אויסגעבראכען א שרעקליכע פאניק. די פערטרעטער פון דער יודישער געמיינדע האבען זיך בעקלאגט ביי דער טראמוואי־דירעקציע, וועלכע האט זיי אבער אבגעוויזען און בעשימפפט. אלס אנטווארט דארויף האבען די יודישע איינוואהנער פון יאסי בעשלאסען, די טראמוואי צו באיקאטירען. עטליכע טעג זענען די טראמוואי־וואגען ארומגעפאהרען אהן פאסאזשירען. ערשט דעמאלט האט די דירעקציע די יודישע געמיינדע איבערגעבעטען און צוגעזאגט, אז א זעלכע פעלע וועלען זיך שוין נישט מעהר ווידערהאלען.

— א אינטערעסאנטען טויפשיין בעזיצט דער בעלגישער קעניג לעאפאלד. זיין פאטער איז געוועזען פראטעסטאנט, ער איז אבער געטויפט קאטויליש. לויט בעלגישען געזעץ מוז יעדער טויפשיין אונטערצייכנעט ווערען פונ'ם גייסטליכען, פונ'ם פאטער און פונ'ם בירגערמייסטער. דער בירגערמייסטער פון דער שטאדט לאגען (ביי בריסעל), וואו דער קעניג איז געבוירען געווארען, איז געוועזען א יוד, און אזוי איז דער טויפשיין אונטערשריבען פון די פערטרעטער פון דריי קאנפעסיאנען: פונ'ם קעניגס פאטער אלע פראטעסטאנטע, פונ'ם גייסטליכען אלס קאטהאליק און פונ'ם יודישען בירגערמייסטער.

— א „בילינער לייטנאנט“. אין „בערלינער טאגבלאט“ איז אנגעגעבען געווען צו לעזען פאלגענדע אנאנסע: „א יונגער אבערלייטנאנט, עוואנגעליש, פון שענעם אייסערן, זוכט אויף דעם וועג בעקאנטשאפט מיט א יודישער דאמע פון 18–23 יאהר, מיט א פערמעגען פון 150–250 טויזענד מארק, (ווען מעגליך באאר). צוועקס הייראטה. דיסקרעציע פערזיכערט אונטער עהרענווארט. נור ערנסטע אנטווארטען געבעטען, ווען מעגליך מיט פאטאגראפיע!“ — פאר וואס דער לייטנאנט זוכט דוקא אן יודישע דאמע דאס זאגט ער נישט אויס...

— פון אדעסא בעריכטעט מען, אז די דארטיגע יודישע פרוי רעבעקא קלור האט איבער אנרעגונג פון דר. טשלענאוו געשפענדעט 30,000 מארק פאר'ן יודישען נאציאנאלפונד. דיעזער בעטראג בעדארף דעפאנירט ווערען אויף איהר נאמען במשך פון 500 יאהר; וועהרענד דער צייט בעדארף בלויז א האלב פראצענט פון די צינזען פערוועגדעט ווערען פאר'ן נאציאנאלפונד. נאך 500 יאהר זאל דער גאנצער בעטראג מיט די צינזען איבערגעגעבען ווערען דעם יודישען נאציאנאלפאנד, דאס קען אבער אויך געשעהן פריהער, אויב די גענעראל־פערוואלטונג פון נאציאנאלפאנד וועט דאס בעשליסען מיט א מאיאריטעט פון ווענינסטענס צוויי דריי פיערטעל שטימען.

— די פראנצויזישע צייטונג „לא וועריטע“, וואס נעהט ארויס אין קוועבעק אין קאנאדא, האט אבגעדרוקט וועהר א ניפטיגען און אנטיסעמיטישען ארטיקעל מיט'ן נאמען „לא זשיוועריע“ (דאס יודענטום). דער ארטיקעל איז באלד איבערגעדרוקט געווארען אין אלע פראווינציאל בלעטער, וועלכע זענען פערברייט צווישען די פראנצויזיש־קאנאדישע פויערן. וואס האבען קיינמאל נישט געזעהען קיין יודען און האבען וועגען זיי קיין בעגריף נישט, די דאזיגע אנטיסעמיטישע שטימונג ווערט שטארק געשטיצט פון די גלחים. וועלכע זענען וועניג בעקאנט מיט יודען. ווי ווייט די שנאה איז צו יודען צווישען די פאנאטישע קרייזען אין קוועבעק זעהט מען דערפון. וואס האט פאסירט אין קוועבעק בשעת שרה בערנהארדט איז אהין געקומען דאס לעצטע מאל. דער קוועבעקער ערצבישאף איז ארויס מיט א אויפרוף געגען איהר, און פראנצויזישע סטודענטען האבען איהר נאכגעווארפען שטיינער און נאכגעשריען: „יודענע! יודענע!“

— אין דער קאלאניע „לוסיענוויל“, אין דער פראווינץ ענטא־ריאס אין ארגענטינא, האט מען דעם 4־טען יוני אויסגעקוילעט א גאנצע יודישע פאמיליע, וואס איז בעשטאנען פון א פאטער מיט א מוטער און פינף קינדער. א חוץ דער פאמיליע האבען זיך אין דעם הויז געפונען נאך דריי מיידלעך, קינדער פון א אלמנה נאך א יודישען עמיגראנט, וואס זענען געקומען צו גאסט צו דער פאמיליע, וועלכע זענען אויך אומגעקומען. די בלוטיגע מערדער האבען זיך נישט בעגוגענט מיט'ן מארד, נור זיי האבען נאך די טויטע קערפער בעגאסען מיט נאפט און אנגעצונדען. דער אומגעקומענער קאלאניסט הייסט יעקב ארקושין, וועלכער האט ערשט מיט א פאר יאהר צוריק זיך בעזעצט אין דער קאלאניע אויף רעכנונג פון דער יק"א.

פון דעם מארד האט מען זיך דערוואוסט ערשט אויף מארגען פריה. ס'איז באלד אראבגעקומען א סלעראוואטעל מיט א דאקטאר און פאליציי און ס'האט זיך אנגעהויבען א שטרענגע אויספארשונג. די דירעקציע פון יק"א ווענדעט אויך אן פיעל מיה אום אויפצודעקען די מערדער. נאר דערווייל האט מען נאך קיינע ריכטיגע שפירען נים ענטדעקט.

די פאליציי האט ארעסטירט 40 ארגענטינישע פויערן, וועלכע מען איז חושד. דאס זיי האבען געוואוסט פון דעם מארד; קיין ריכטיגע בעווייזען זענען נאך געגען זיי נישטא.

— עס איז ארויס אן איראדע פון סולטאן, לויט וועלכען עס איז ערלויבט געווארען צו גרינדען א „פאלעסטינא־באנק פאר'ן האנדעל אין ירושלים“. די גרינדער פון דער באנק זענען אראבער, יודען און קריסטען. פון די יודען בעטיילינען זיך אין דער גרינדונג פון דער באנק ה' אנטעבי פון ירושלים און פון די אראבער צוויי רעפוטאטען פון פארלאמענט. מען זאגט אויך, אז די יודישע „אנגלא־באנק“ וועט אנטייל נעהמען אין דער באנק מיט איהר געלד. דער צוועק פון דער באנק איז ארויסצורופען פריוואטע אונטערנעהמונגען און צו ענטוויקלען דעם האנדעל און די אינדוסטריע אין פאלעסטינא.

— די עמיגראציע קיין ארץ־ישראל האט זיך ווידער פערשטארקט. יעדעס רוסישע שיף ברענגט יעצט קיין ארץ ישראל עטליכע צעהנדליגגע יודען, צווישען זיי א גרויסע צאהל יונגע לייט.

— אין מינסק איז די טעג געשטארבען א יוד ראובן ארשיוואנקין אין עלטער פון 110 יאהר. זיין גאנץ לעבען האט ער נישט געוואוסט פון קיין קראנקהייט. אפילו קיין צאהן האט איהם אויך קיינמאל נישט וועה געטהון.

פאליטישע נייעס.

— דער עסטערייכישע רייכסראטה איז שבת געשלאסען געווארען. די אבשטרוקציע פון די סלאווען האט ערררייכט איהר צוועק: די האנדעלס־פערטרעגע מיט רומעניען און מיט די באלקאן־שטאאטען זענען נישט ערלעדיגט געווארען. אבער בלויז דאס האבען זיי ערררייכט, אלע זייערע פארדערונגען זענען פון דער רעגיערונג אבגעלעהנט געווארען. — איצט איז דער רייכסראטה געשלאסען, די דעפוטירטע וועלען נישט בעקומען קיין דיעטען (צום ערשטען מאל זייט דער איינפיהרונג פון אלגעמיינעם וואהלרעכט; ביז איצט פלעגט מען אבזיכטליך נאר אונטערברעכען די זיצונגען, כדי די דעפוטירטע זאלען ווייטער בעקומען צו 20 קראנען א טאג), זייער אימוניטעט האט אויפגעהערט. דאס פרעזידיום און די קאמיסיעס הערען אויף צו עקסיסטירען, אלע אנטרעגע, פארלאגען, אינטערפעלאציעס עטצ. מוזען איינגעברענגט ווערען אויפ'ס ניי. די גאנצע ביזהעריגע ארבייט איז געווען אומזיסט! — אויב די רעגיערונג וועט עפ'ס ערררייכען מיט דעם שליעסען פון רייכסראטה, איז אן אנדערע שאלה. — עס זעהט אויס, אז מען וועט מוזען אים העכסטע דעם רייכסראטה אויפלעזען...

— ביי דער שטיכוואהל אים בעצירק סאמבארגראדעק איז ארויסגעקומען א איבערראשונג! חאפשי יעדער איז געווען זיכער, אז דר. דאבאשינסקי וועט געוועהלט ווערען, און זיין געגענקאנדידאט גראף סקארבעק האט אפילו ערקלערט, אז ער רעזיגנירט פון זיין קאנדידאטור. — איז דאך סקארבעק געוועהלט געווארען. עס זעהט אויס, אז דאס גאנצע איז געווען א שפעקולאציע פון די ווישעכאליאקען, כדי דאבאשינסקי'ן אבצושוואכען אין זיין אגיטאציע. — אויך די „לוראוטצעס“ האבען געשטימט פאר סקארבעק'ן. חאטשי ד' פארטיי־לייטונג האט געהייסען שטימען פאר דאבאשינסקי'ן. דיעזע וואהל הארקטעריזירט אם בעסטען די צושטענדע ביי די נאליצישע פארטייען!

— די אונגארישע קריזע איז פערשיעבען געווארען ביז צום הערבסט. דער קייזער האט דאס דעמיסיאנירטע קאבינעט וועקערלע ערנאנט אויפ'ס נייע און איהם געהייסען דערווייל בלייבען ביים אמט. ערשט אים הערבסט וועט זיך די קריזע ענטשיידען דעפינטיוו...

— די שפאנישע פעסטונג מעלילא (אפריקא) איז דיעזע טעג איבערגעפאלען געווארען פון 4000 מאראקאנישע קאבילען. דאס שפאנישע מיליטער האט זיך א קענענגעשטעלט און נאך א בלוטיגען קאמפף זענען די קאבילען אנטלאפען, איבערלאזענדיג פיעל טויטע אויפ'ן פעלד. — דאס ווידער איפטרעטען פון די קאבילען איז א סימן, אז אין מאראקא הערשען ווידער פערוויקעלטע צושטענדע. אזוי אז יעדער שבט „מאכטשוין פאליטיק“ פאר זיך און מען מוז רעכענען מיט נייע סענזאציעס פון דארט.

געדאנקען.

די געשיכטע ערצעהלט, אז וואס נעהענטער מען איז געוועזען צו נאפאלעאנ'ן, אלץ מעהר האט מען ערפאהרען זיין גרויסקייט. מיט די איצטיגע העלדען איז גראדע דער היפך!...

די דעמאקראטיע האט די לעצטע צייט דער ליטעראטור א גרויסען שאדען געבראכט. אויף דעם גרונד פון איהר דעוויז: „פרייהייט און גלייכהייט“ מיינען פיעלע שרייבער, אז זיי איז ווירקליך ערלויבט צו שרייבען ווי און וואס זיי ווילען, נישט רעכענען זיך מיט'ן ווילען און געשמאק פון עולם...

דער בעטלער איז מלא־שמחה בעת ער קלויבט די סמאטעס אויפ'ן מיסט־קאסטען, און דער מחבר — ווען ער ברענגט זיי אויף דעם ליטעראַרישען מארק צוריק...

ווילנא. ה"י מנידס.

שלומיאל'ס באַדערייזע.

(הומאָרעסקע).

אמר שלומיאל. אַז נאָט האָט מיר שוין געהאָלפֿען אין אַ גוטער שעה, איך האָב געפֿונען אַ כלה, וואָס האָט מיך געוואָלט און וואָס איהרע עלטערן האָבען מיך געוואָלט. און וואָס איך בין געפֿעלען איהרע מוהמעס, באָבעס, געשוועסטער־קינדער, חבר־טעס און שכנ'טעס, אַזוי אַז עס איז שוין קיין שום מכשול נישט געווען, צו שרייבען די תנאים — האָב איך נאָר אָנגעהויבען צו ציטערן, דער שידוך זאָל חס־וחלילה נישט אָבגעהן און איך זאָל בלייבען ווייטער אַ בחור...

אָבער נאָט און להבדיל געלד האָבען אויך דאָ געהאָלפֿען. איך האָב מיין כלה איבערגעשיט מיט מתנות ווי אַ פּרינץ, האָב איהר געשריבען ליעבעסבריעף נאָכגעמאַכט אַקוראַט די בריעף פֿון געטהעס "ווערטהער" (בעוואָ־נט האָט מיר דאָס דער לעהרער פֿון אונזער שטעדטעל אין אָבגעקאָסט האָט עס אַ מטמון מיט געלד) — אַזוי אַז זי האָט נאָר קיין צייט נישט געהאַט, איבערצוקלערען וועגען מיר. געוויזען האָב איך מיך פֿאַר איהר נישט די גאַנצע צייט און אַזוי האָב איך דערלעבט די גליקליכע שעה, ווען מיר זענען געשטאַנען אונטער דער חופּה און איך האָב אָנגעטהון דאָס גאָלדענע רינגעלע אויף איהר ווייס פֿינגער'ל און האָב געזאָגט דעם "הרי את'!"...

דאָס וואָס מיט מיר האָט פּאַסירט זייט דער חופּה ביז צום היינטיגען טאָג, איך זאָל עס וועלען דערצעהלען, וואָלט איך מיער געוואָרען רעדענדיג און איהר הערענדיג — חאָטשי איך בין בכלל אַ גרויסער "דברן" און ווי מען דערצעהלט מיר, הערט דער עולם זעהר גערן מיינע מעשיות און אונטערהאַלט זיך דאָביי זעהר גוט...

איך וויל אייך אָבער נאָר דערצעהלען אַ קליין מעשה'לע, וואָס האָט זיך מיר געטראָפֿען עטליכע יאָהר נאָך מיין החונה. וועט איהר שוין זעהען וואָס פֿאַר אַ אומגליקליכער מענש איך בין. תמיד קומט מיר אויס מיט דער פּוטער אַראָב...

געוועזען איז עס אַמאָל אין אַ קאַלטען רעגנערישען זומער. איך האָב מיך אַביסעל צוקיהלט און אָנגעהויבען לאַ־עליכם צו הוסטען... דער דאָקטאָר האָט געזאָגט, אַז איך האָב בעקומען אַ שוואַך האַרץ און מוז פֿאָהרען אויף מאַלקען...

נישט ווייט פֿון אונזער שטעדטיל געפֿינט זיך אַ דאָרף, וואָס איז בעקאַנט אַלס מאַלקען־קוראָרט. דאָרטהין בין איך געפֿאָהרען...

אַרויסגעפֿאָהרען בין איך גאַנץ פֿריה, כאור הבוקר, כדי איך זאָל טאַקי אָנקומען פֿאַר מיטאָג און האָבען צייט צו זוכען אַ דירה. אָנגעקומען בין איך אָבער שפּעט פֿאַר־נאַכט, חאָטשי די נסיעה מיט דער באַהן דויערט קוים 2 שעה...

איהר בעדאַרפֿט אייך אָבער נישט צו חידוש'ן... ווי תמיד, האָבען זיך מיר געטראָפֿען עטליכע סיבות. קודם־כל ביך איך איינגעשלאָפֿען אין אַ פֿאַלשען צוג און בין געפֿאָהרען אַ שטאַציע נאָך פֿערקעהרט, שולדיג בין איך נישט געווען אין דעם נאָר דער קאָנדוקטאָר. איך האָב איהם דייטליך געפֿרעגט, אויב דאָס איז דער צוג פֿון "טוטעריוקי" (אַזוי האָט דאָס קאָראָרט געהייסען). האָט ער מיר געענטפֿערט "יאָ"! בין איך איינגעשטיגען. דערנאָך זאָגט מען מיר, אַז איך האָב בעדאַרפֿט אנדערש פֿרעגען: וועלכער צוג איז קיין "טוטעריוקי" און נישט פֿון "טוטעריוקי", ווייל דער צוג איז טאַקי געקומען פֿון דאָרט און איז געפֿאָהרען אין דער אַקעגענדיגער ריכטונג.

ניי, מילא. ס'איז אַ פֿערפֿאַלענע זאַך. איך האָב אָבגעוואַרט אויף דער שטאַציע עטליכע שעה, ביז ס'איז אָנגעקומען אַ צווייטער צוג. מיט וועלכען איך בין צוריקגעפֿאָהרען אין אונזער שטעדטיל און פֿון דאַנען קיין "טוטעריוקי", און אַזוי בין איך דאָרט אָנגעקומען שפּעט פֿאַר־נאַכט...

געזאָגט האָט מען מיר, אַז ביי'ם צוג וואַרטען די רייזענדע אָבגעוואַרט פֿון פֿיאַקערים, וואָס פֿיהרען זיי אין דאָרף אַריין (בערך 3 קילאָמעטער). האָב איך געוואַרט אין וואַגאַן ביז אַ פֿיאַקער וועט קומען. אָבער ס'איז קיינער נישט געקומען... ווער ווייסט, ווי לאַנג איך וואָלט געוואַרט, ווען ס'קומט נישט אַריין דער קאָנדוקטאָר און פֿרעגט מיך, וואוהין איך פֿאָהר. איך ווייז איהם דעם בילעט, מאַכט ער אַ געוואַלד, פֿאַר וואָס איך שטייג נישט אויס. ענטפֿער איך: אדוני פֿריין! שרייט נישט! וואָס שאַדט עס אייך, אַז איך זיץ דאָ נאָך אַביסעל. דער צוג שטעהט דאָך סיי־ווי־סיי! ענטפֿערט ער מיר אָבער, אַז טאַקי באַלד פֿאָהרט ער ווייטער און איך מוז אַראָב...

אַראָבקומענדיג ווער איך געוואָהר דעם סוד, אַז די פֿיאַקערים זענען טאַקי דאָ געווען, אָבער אין דרויסען. חוץ פּונ'ם באַהנהויף און איצט זענען אַלע אַוועקגעפֿאָהרען... בלייבט מיר קיין אַנדערע ברירה, ווי צו נעהמען דאָס פּעקיל אויף די פּלייצעס און צו געהן צו פֿוס אין דאָרף אַריין...

ס'איז שוין געווען האַלב דונקעל, ווען איך בין אָנגעקומען... קוים קוים מיך דערפֿרעגט צום האָטעל, טרעף איך אָבער אַלע צימער בעזעצט...

וואָס טהוט מען? וואו געכטיגט מען איבער? זאָגט מען מיר אין האָטעל, אַז אים קורפּאַ־ק געפֿינט זיך עפּיס אַ גרויס הויז, דאָס קורהויז, מיט דירות, דאָרט וועל איך זיכער טרעפֿען אַ דירה.

מיט שווערער מיה האָב איך מיך דערפֿרעגט דאָרטהין און נאָך לאַנגען אַרומזוכען געטראָפֿען די פֿערוואַלטערין און געפֿונען אַ דירה. אַ קליין שטיבעלע ווי אַ האָס־שטיינעל, פֿאַר אַ היבש ביסעל געלד! — אָבער וואָס לאָזט זיך טהון, אַבי נישט געשלאָפֿען אין דרויסען!

מיין דירה האָט זיך געפֿונען אין עק פֿון אַ לאַנגען, שמאָלען גאַנג, פֿון וועלכען ס'האָבען זיך געצויגען אַ רייהע דירות פֿון ביידע זייטען, אַלע מיט גלייכע טהירען, נאָר איבער יעדער טהיר איז פֿאַרהאַנגען געווען אַ נומער פֿונ'ם צימער. מיין נומער איז געווען 39.

אַניעדערלעגענדיג מיינע זאַכען אין צימער נעה איך אַרונטער קויפֿען אַ פּאָסטקאַרטעל, כדי מודיע צו זיין מיין בני־בית מיין נייע אַדרעסע. די טהיר האָב איך דערוויל פֿערשלאָסען.

באַלד קום איך אַרויף מיט'ן קאַרטעל און ווער לענגריג עפֿענען די טהיר. קען עפּיס דער שליסעל נישט אַריינקריעכען... איך שטופּ און שטופּ, עס נעהט אָבער נישט... איך בלייב שטעהען ווי אַ נאַר, נישט וויסענדיג וואָס צו טהון...

פּלוצים דערהער איך פֿון צימער אַ ווייבעריש קול: "אַוועק פֿון ראַט, אָדער איך שריי געוואַלט!"

— אוי, דאָ מוז שוין עפּיס זיין! — קלער איך ביי מיר ס'האָט זיך אימיצער צוגעחאַפּט צו מיין צימער... איצט קלאַפּ איך שוין שטאַרקער און רוף: "אַרויס פֿון מיין דירה!

באַלד דערהערט זיך פֿון דרינען אַ יעמערליך קול: "געוואַלד! געוואַלד!" ס'לויפֿען אַרויס אַ צוויי טוץ ווייבער און מיידליך פֿון אַלע דירות און מען בעפֿאַלט מיך ווי די היישעריקען: "וואָס ווילט איהר פֿון דער קראַנקער פֿרוי ניסענבלאַט? — זי גנב! זי רויבער! זי איינברעכער!"

די ווייבער רייסען מיך ביי די הענד, ביי'ם קאָפּ, ביי'ם קאָלנער. באַלד ליעג איך אויף דער ערד און פֿון אַלע זייטען שיטען זיך פּעטש ווי אַ שלאַגס־רעגען...

איך שריי און בעט: "לאָזט מיך אָב! ס'איז מיין דירה! ערשט פֿאַר אַ מינוט האָב איך זי געדונגען! איך קען נישט קיין פֿרוי ניסענבלאַט!"

אָבער קיינער הערט מיך נישט! מיין פּנים איז שוין געשוואָלען, פֿון דער נאָז רונט בלוט, און די ווייבער הערען אַליין נאָך נישט אויף צו פּאַטשען...

צו מיין גליק קומט אַרויף די ווירטהין פֿון הויז און זעהענדיג מיך אַזוי צוגעריכטעט, שטופּט זי אַוועק די ווייבער און שרייט: "לאָזט אָב! ס'איז דאָך מיין נייער גאַסט!"

איך רוף זי פֿאַר אַנ'עדות, אַז דאָס צימער נומער 39 האָב איך ביי איהר געדונגען!

— יאָ! — ענטפֿערט זי — אָבער אייער צימער געפֿונט זיך פֿון דער אַנדערער זייט! דאָ איז דאָך נומער 38.

הייסט עס איך האָב מיך פֿאַרשטע טועה געווען! אַרויסקומענדיג פֿון די טרעפּ, וואָס געפֿונען זיך אין מיטען פֿון לאַנגען גאַנג, בין איך געגאַנגען אַנשטאָט רעכטס, לינקס און האָב געטראָפֿען אַ פֿאַלשע דירה!

נו, וואָס איז דאָס אַזוינס אַזאַ חטא! אַ מענש קען זיך דאָך טועה זיין! די ווייבער זענען זיך צוריקגעלאָפֿען פֿערשעמט אין זייערע חדרים און איך האָב מיך קוים אַריינגעשלעפּט אין מיין צימער אָבגעוואַשען דאָס פּנים, פֿערוויקעלט די געשוואָלענע באַקען מיט וואַט און מיך געלעגט אין בעט אַריין...

איך בין באַלד אַנטשלאָפֿען געוואָרען... ווי לאַנג כ'האָב געשלאָפֿען ווייס איך נישט... אָבער פּלוצים בין איך אויפֿגעוועקט געוואָרען דורך אַ ליאַרם, אַ געפּילדער, אַ געוואַלד אין גאַנצען הויז!

איך מיין ס'ברענט און שפּרינג אַרו'ס פֿון בעט מחילה אין די אונטערהויזען, אָבער נאָך איידער איך בין ביי דער טהיר, עפֿענט זי זיך שוין (איך האָב מיך נישט פֿערשלאָסען) און ס'רוקען אַריין אַ קופּע ווייבער מחילה אין די אינטערקליידליך מיט צע־שויבערטע האָר מיט אַ ליאַרם.

— אָט איז ער, דער שיינער פּערשוין! וואָס מיינט איהר. מיר וועלען זיך לאָזען פֿון אייך כסדר איבערשרעקען!

— וואָס, ווער, ווען? — שריי איך און האַלט מיר צו די באַקען...

— ער ווייסט נאָר נישט! — שרייען זיי — ווער האָט געקלאַפּט ביי פֿרוי גרינוואַלד אין דער טהיר?

איך שווער כל־מיני־שבועות, אַז איך ווייס פֿון נאָר נישט, אָבער די ווייבער גלייבען מיר נישט, און עטליכע טהוען שוין אויס די פּאַנטאָפֿעל און ווילען מיך מכבד זיין...

צו מיין גליק קומט אַריין די בעריענערין און רופֿט.

— שאַ, שאַ, בערוהיגט אייך! די קאַץ איז עס געווען, וואָס האָט זיך נעדראַפּעט ביי פֿרוי גרינוואַלד'ס טהיר! אָט דראַפּעט זי זיך איצט ביי פֿרוי בלומענטאַפּ'ס טהיר, קומט וועט איהר זעהן!

בעשעמט רוקען זיך די ווייבער אַרויס און איך לעג זיך צוריק אין בעט, סאַפּענדיג פֿאַר שרעק.

אָבער שלאָפֿען קען איך שוין נישט! ליעג אין בעט און קלער, וואָס ס'וואָלט געשעהן, ווען די בעריענערין ערשיינט נישט אַלס מיין מלאך־הגואל...

פּלוצים דערהער איך ביי מיין טהיר עפּיס קראַצען...

— אַהאַ! — קלער איך — דאָס איז די קאַץ; זי דראַפּעט זיך איצט ביי מיין טהיר. באַלד וועט זי זיך ווידער נעהמען צו אַ פֿרעמדער טהיר און איך וועל אויסגיעסען דאָס באַד! איך מוז זי פּאַקען און איהר אָבדרעהען דעם קאָפּ. ווען נישט וועל איך נישט געפֿונען קיין מנוחה.

נישט פֿיעל קלערענדיג שפּרינג איך אַ־ויס פֿונ'ם בעט און נעה אַרויס פֿון צימער.

טאַקי געטראָפֿען! נעבען דער טהיר שטעהט אַ גרויסע גרויע קאַץ מיט גרינע פֿינקעלדיגע אויגען.

— אַהאַ! — רופֿ איך און וואַרף איהר נאָך אַ שיך! זי אַנטלויפֿט און מיאַקעט שטאַ־ק! איך יאָג איהר נאָך און וואַרף מיט די שיך וואָס שטעהען ביי די טהירען...

פֿאַר גרויס כעס מערק איך נאָר נישט, וואָס פֿאַר אַ ליאַרם דאָס אַרויסלויפֿען און דאָס וואַ־פֿען מיט די שיך האָט אָנגעמאַכט... אַלע שכנים זענען אויפֿגעשפּרונגען פֿון די בעטען, ווייבער האָבען געחלשט, מיידלעך האָבען געשריען, קינדער האָבען געוויינט און די עלטערע מענער וואָס וואָהנען אין הויז, עפֿענען די פֿענסטער און שרייען: פּאָליציי! פּאָליציי! אַ גנב איז דאָ אין הויז!

באַלד איז זיך אַ האַלב דאָרף צוזאַמענגעלויפֿען!

איך האָב נישט נעקוקט דאַרויף נאָר כסדר געלויפֿען אין דעם לאַנגען שמאָלען גאַנג און געוואָרפֿען מיט די שיך נאָך דער קאַץ!

— ער איז משוגע! ער איז משוגע! האט דער עולם נעשריִענען — בינר׳ס איהם און פיהרט איהם אב אין שפיטאל אריין!...

באלד בין איך נעלעגען צוזאמענגעבונדען הענד און פוס מיט האנדטיכער; מען האט מיך איינגעוויקעלט אין א ליילעך און אבגעטראגען אין שפיטאל אריין...

אין דער פריה האב איך דערצעהלט דעם דאקטאר די גאנצע מעשה... ער איז אפילו געווען א גרויסער אנטיסעמיט, אבער א פריינדליכער מענש און האט מיך נעהייסען אבפיה־ען א היים צו מיר אין שטעדטעל אריין...

איך וועל שוין אבער פערזאגען קינדס־קינדער, זיי זאלען נישט פאהרען אין באר־אריין...

איבערגעגעבען צום דרוק דורך י. סאלאמאוויטש.

איהר „אומגליק״.

(הומארעסקע.)

רבקה־הודיע איז א קראנקע פרוי. נעביך. קראנק ווי אלע קראנקע. ווי זי אליין בעקלאגט זיך שטענדיג, פון וואס ליידט זי, די מאדאם רבקה־הודיע? פון אלעמען אין דער וועלט! זי האט געפעהרליכע קאפוועהטאג, הארץ־גורעניש, שטעכעניש אין די זייטען, זי ליידט אויפ׳ן מאגען, פון קורצען אטהעם; מיט איין ווא־ט: פון אלע קראנקהייטען, וואס אויף דער וועלט איז נור פעראהאנען ליידט זי נעביך.

אויסזעהען זעהט זי אויס נאר נישט ווי א קראנקע, די פרוי רבקה־הודיע. זי איז א פעטע, קיילעכדיגע ווייבעל, מיט א פאר רויטע באקען, ווי אבגעשקראבעטע בערקעס. אבער — דאס איז בלויז אזא נאטור ביי איהר (אזוי איז זי ביי זיך זיכער), עס איז ביי איהר אזא נאטור אויסצוזעהן געזונד רויט. אין אמת׳ן אבער איז זי קראנק, קראנק. אז איין גאט זאל נור רחמנית האבען.

ווי אלע געפעהרליך־קראנקע מענשען, עסט זי נעביך נאר נישט. אבער טאקי לחלוטין נאר נישט... א הערינגעל דא־טען, מיט א פאר אייער אויף פריהשטיק, א פונט פלייש מיט א שטיקעל עוף אויף מיטאג, און אויף וועטשערע ווידער הערינג מיט אייער, אדער עפיס אנדערש, דאס איז אלסדינג. וואס מאדאם רבקה־הודיע עסט. א חוץ דא־טען אנ׳עפעל, אנ׳אפעלסינע, אדער א שטיק ברויט מיט פוטער, צווישען איין מאהלצייט און דעם אנדער׳ן, כדי צו דערהאפען זיך איהר פער־הלשית האר״ן; מעהר קומט קיין זאך צו איהר אין מויל נישט אריין. טאקי נור איין גאט ווייסט מיט וואס זי לעבט.

מחמת די פיעלע קראנקהייטען, פון וועלכע זי ליידט, האלט זי אין איין שטארבען. אייביג שוועבט דער מלאך המות פאר איהרע אויגען. פערקיהלט זי זיך אביסעל, שטארבט זי שוין פון לונגענענטצינדונג, א קראנקער מענש, וויפיעל דארף זי אין גאנצען! שנייַדט זי זיך איין א פינגער, שטארבט זי שוין פון בלוטפערגיפטונג. אט אזוי שטארבט זי כסדר לעבעדיג, און לעבט כסדר שטארבענדיג.

אלס א ווייב פון אנ׳איינפאכען בעל־בית, קען זי, פערשטעהט זיך, קיין דיענסט נישט האלטען. טהוט פרוי רבקה־הודיע איהר הויז־ארבייט אליין, קרעכצענדיג דאביי. נאטירליך אהן אנ׳אויפהער, נור אזוי ווי זי ווייסט נישט פון וועלכער קראנקהייט פריהער צו קרעכצען, קרעכצט זי אויף אלע קראנקהייטען צו ביסלעך. ווען זי שטעהט אויף אין דער פריה, האלט זי זיך ביים קאפ און קרעכצט: אוי מיין קאפ. מ׳ין קאפ! אין דערוועלבער צייט טהוט זי איהר ארבייט, ווי עס געהערט זיך, רוימט אויף דאס הויז, מאכט ריין דאס געשיער, גרייט אן פריהשטיק, אלץ קרעכצענדיג: „מיין קאפ. מיין קאפ״. פלוצלינג פאה־ט זי ארויס מיט א נייעם פזמון: „מיין הערץ, מיין הערץ!״. א ווייַלע שפעטער יעלה׳ט זי גאר: „מיין זייט, מיין זייט!״ און אזוי כסדר, איהרע טעג און יאה־ען אין איהר גאנץ לעבען.

וואלט מען האטש געגלויבט אין איהרע צרות, וואלט זי נישט געווען אזוי אומגליקליך. פערקעה־ט. זי וואלט ערשט דעמילט רעכט גליקליך געווען. זי וואלט דעמילט געקענט יעכצען און קרעכצען אומגעשטערט, און דאס לעבען וואלט איהר פערגניגען פערשאפט. אזא מענש איז זי שוין: איהר העכסטעס גליק, איהר גרעסטעס פערגניגען, איהר פרייליכסטע שמחה איז צו קרעכצען, איז אבער א צרה, מען גלויבט איהר נישט. האטש טהו זיך אן א מעשה! מען מאכט גאר חוזק פון איהר; מען זאגט איהר גאר, אז זי רעדט זיך דאס איין אלע איהרע קראנקהייטען; און דאס עבען מאכט זי אומגליקליך און ניעדערגעשלאגען.

נור אין געוויסע צייטען גלויבט מען איהר. אלע, אלע גלויבען איהר. קיינער לאכט דעמילט נישט פון איהר. דאס איז די צייט, ווען זי געהט צו קינד. עס איז פאר איהר א גאלדענע, ליכטיגע צייט. אלע געהן אויף די שפי׳ץ פינגער ארום איהר; קיינער וואגט נישט א הויך קול ארויסצולאזען. דעמילט איז זי גליקליך. איבערגליקליך. חדשים לאנג ווא־ט זי מיט אונגעדולד אויף איהר גליקליכער צייט, אויף איהר גאלדענער געלעגענהייט, און ווען די מזל׳דיגע שעה איז ענדליך שוין דא, נוצט זי — זי אוים אויף דעם בעסטען אופן. זי מאכט דעמילט אזעלכע געפעהרליכע געשרייען, געוואלדעם און קולות, אז דורכגעהער מיינען, אז מען מאר־דעט דא־ט עמיצען. נאטירליך איז קיינער נישט איינפערשטאנדען מיט מאדאם רבקה־הודיע׳ס האנדלונג, נור ווער וועט דאס ערגעדן א קינפעטורען? מען זאגט איהר גאר נישט. מען לאזט זי צו רוה. פרוי רבקה האט דערמילט דאס זעלטענע פערגניגען צו קרעכצען, געוואלדיווען איינלעגען א וועלט, וויפיעל איהר הארץ גלוסט נור און זי איז העכסט גליקליך...

ביי איהר לעצטען קינד האט איהר אבער איין „אומגליק״ געטראפען. זי האט א טעות געהאט אין איהר חשבון. די גליקליכע שעה איז אנגעקומען מיט א גאנצען חודש פריהער ווי זי האט ערווארטעט. זי איז זיך געשטאנען ביי דער באליע, וואשענדיג גרעט און קרעכצענדיג ווי געוועהנליך. אראפנעהמענדיג א שווערען טאפ גרעט פון דער קיך, האט זי פלוצלינג דערפיהלט, ווי עפיס א משא האט זיך אזוי ווי אפגעריסען אין איהרע געדערים, און האט זיך האסטיג גענומען רוקען, ארונטער, ארונטער. איידער זי האט נאך צייט געהאט צו זיך צו קומען פאר שרעק, איז זי מיט מול א מוטער געווארען פון א ניי־געבוירענעם קינד.

א דאקטאר איז באלד געריפען געווארען. ער האט אבער באלד אלסדינג געפונען אין בעסטער ארדנונג; מוטער און קינד זענען געווען אזוי געזונד און שטארק, ווי מען האט נור געקענט ערווארטען ביי דיעזע אומשטענדען. און אלע זענען צופריעדען געווען מיט דעם ראזיגען געשעהנים: דער מאן, די שכנים, און דער דאקטאר. א קלייניגקייט! איינגעשפארט אזוי פיעל צער, אזוי פיעל אונאנגענעהמע, גורנע מינוטען פון ווארטעניש.

די קינפעטארן אליין אבער, איז דאפון געווען העכסט אונצופרידען און אומגליקליך. ביי איהר קומט עס אוים, אז די מעשה איז פארגעקומען נישט ווי עס בעדארף צו זיין, נאר עפיס אהן א גרונד. אהן א סדר פלוצלינג נאר. פון דער העלער הויט, גענומען און געהאט א קינד. נעבען דער באליע! און — ערגער פון אלעמען — נישט האבענדיג קיין צייט אפילו א גוטען קרעכץ צו טהון. איז דאס נישט קיין אומגליק?...

מאדאם רבקה־הודיע האלט אלץ אין איין דערצעהלען וועגען איהר „אומגליק״, און יוקעט און קרעכצט דאביי זעהר שטא־ק.

ש. צ.

א פרעמיע פאר אונזערע אבאנענטען!

א רייזע קיין ארץ־ישראל

די „יודישע אילוסטרירטע ציימונג״, וועלכע האט אין דער קורצען צייט פון איהר בעשטעהען נעוואונען אזוי פיעל פריינד און אנהענגער צווישען יודישען לעזע־פובליקום, וויל אויסדריקען איהר דאנקבארקייט פאר דיעזע אנהענגליכקייט. שרייבט זי אוים אלס א בעזונדערע פרעמיע פאר איהרע יעהרליכע אבאנענטען

א בחנם׳דיגע רייזע קיין ארץ ישראל און צוריק.

דאס רעכט אויף דיעזער פרעמיע האבען אבאנענטען, וואס אבאנירען דאס בלאט דירעקט ביי דער אדמיניסטראציע אויף א גאנץ יאהר און צאהלען איין דעם פולען אבאנעמענטס־פרייז.

יעדער פון דיעזע אבאנענטען בעקומט א לאז מיט א נומער, אין א בעשטימטען דאטום, וועלכעם וועט שפעטער בעקאנטגעגעבען ווערען, וועט שטאטפינדען א ציעהונג, און וועמעס לאז ס׳וועט געוואונען, דער וועט בעקומען בחנם א

רייזע־קארטע קיין ארץ־ישראל און צוריק פון זייז וואהנארט אוים.

די פערלאזונג וועט געשעהען עפענטליך, אונטער טהייל־נאהמע פון בעקאנטע יודישע פערזענליכקייטען. יעדער אבאנענט וועט אויך האבען דאס רעכט, צו זיין אנוועזענד ביי דער ציעהונג, וואס איהר צייט וועט רעכטצייטיג בעקאנט געגעבען ווערען אין אונזער ציימונג.

דאס רעכט אויף די לאזע האבען אויך די ביזהעריגע יעהרליכע אבאנענטען. דיעיעניגע, וואס האבען דאס בלאט אבאנירט בלויז אויף א פיערטעל אדער א האלב יאהר, קענען איצט צוצאהלען דעם רעשט און זיי וועלען עבענפאלס בעקומען דאס רעכט אויף טהיילנאהמע אין דער פערלאזונג.

די רעדאקציע.

רעטהזעל־אויפלעזונגען.

די אויפלעזונגען פֿון די רעטהזעל אין נו׳ 25 זענען :

I. נראַמאַפאָן, II. מלך—מלח, III. דלת—דלות.

ריכטיגע אויפלעזונגען האבען אריינגעשיקט : אסתר טוכמאן, טישטין. יוסף טוכמאן, רישא. מרדכי פריילך, סאנדאווא־ווישניא. אליהו ווערקער, סאנדאווא־ווישניא. עטיל ניינעבארען, צבי אריה שטארקהאמער, משה נרינבערג, אליהו ראבינאוויטש, משה שוואנער. משה שפיענעל — הושיאטין, שמואל ברייער, פאדוואלאטשיסקא. בצלאל טירק, דאבראמיל. קלמן קארן, דראהאביטש. יוסף מארקוס, פאדוואלאטשיסקא. ליב דניאל דארנפעסט, ראדימנא. מנריל לינצער, דעמביצא. מאיר שפירא, יאראסלאוו. אשר לאנדוי, טשערנאוויטש. יוסף זיננער, בראדי. יהודה ריישער אוסטריק דאלנע. מארקוס צווייפלער, סטאניסלוי. וו. זאנדהויז, מאשציסקא. משה שטיינער, פשעמישל. יעקב און רבקה ווילק, קאריטניק. משה הערש, דעלאטין, שמואל נערשטנער, יעלען. סאניע לאנדוי, אוהרינקאוועצ. ישעי׳ שפיטץ, שווינצאני. רחל העללער, בוסק. דוד קארנבוים, קראקא. מ. ט. לאדז. וויקטאר נרינבערג, סטאניסלוי. יצחק נייבערג, טארנאוו. משה שטיין, זאלקעוו. יוסף ליפער, טארנאוו. ישראל פאלטיק, טארנאפאל. הערש סגיל, פאדוואלאטשיסקא. מיכאל קאטערמאן, ווארשא. יעקב משה ליפער, קריסטינאפעל. מק״ל, פשעמישל. מרדכי צבי נימפעל, אוסטריק. יצחק צימעלס, בראדי. מענדל נוסבוים, טארנאוו. קלמן פראפער, קרושאנאוו. מענדל קראמער און משה טוכמאן, פשעמישל. שלום קלינער, לעמבערג. יצחק שפירא, קראקא. אליהו זיענעל, דראהאביטש. יחזקאל יונה לעהרער, מאלי׳ נאלדבוים. שלום זוסמאן, שענדישוב. יצחק יאקובאוויטש, נייסאנדעץ. ליבוש ריאמאנד, סטריזוב. אימשע שולדענפריי, קראקא. אהרן ראזענבליטה, לאנצוט. פריעדא קלינגער, הושיאטין. חיים שלאף, וויעליאטשי. אהרן לאזארוס. אנוב ביי טרעמבאוולא. אהרן בירעק, וויעלקיאטשי. משה צבי קארנרייך, יאסלא. יצחק וויניטצער, פאדליפצע. מרדכי ווילדער, לעמבערג. יואל גרינבלאט, סטרזישוב. חיים שלום פלוימענהאפט, סטרזישוב. ברוך ראזען, באטאשאני. מענדל שפירא, מיעלעץ. שלמה קענטצער, סקאלאט. יחזקאל טענענבוים, טארנאוו. יצחק טענצער, סטרזישוב. נרליה פרענקעל, דראהאביטש. משה יעקב לאסט, סטרוישוב. הערציל בעכער, קאזאווא. אברהם לעוו, ראפשיץ. הירש נילאנטי, קראקא. מרדכי סעגאל, אוסטרזיקי. יוסף זיידמאן, טארנאפאל. דוד דלוקאטש, סקאלאט. ישראל משה שרייער יונ. סטאניסלוי. משה בליטץ, בוקאטשאוועצ. י. רודיק, לוזאן. פנחס הארן, סטרנא. אברהם שלאף יונ. וויעלניאטשי. זאב דוד קליינמאן, קראקא. לוי לאבין לעמבערג. הירש וואסערבאך, סקאלע. סאמועל האלענדער, לובאטשאני. חיים אביש, קרושאנאוו. יודל שפירן, נייסאנדעץ. יחיאל אהרן בלומנער, טארנאוו. י. צונהאפט, רודניק. אברהם יעקב ראמיניטץ, פאדנורזע. מארקוס מילער, טארנאוו. מענדל גאלדשטיין, קרושאנאוו. סימאן וואלף, טארנאוו. שמואל קלייגהענדלער, ראזוואדאוו. מאיר בוים, קרושאנאוו. יוסף אניספעלד, נייסאנדעץ. אברהם ווילף, באריסלאוו. ברוך נארד, בארנאוו. יהושע מאזעס, סאנאק. חן שנייד, קאריטניקי. מאיר שטיינהויער, טארנאפאל. לאטער דאנק, פשעמישל. מאיר גאלדענבערג, צינאגי. יצחק שטאק, הירוא. אפרים אייכען, סקאלאט. יוסף בן משה הכהן, קאלאמעא. אברהם רייזען, קראקא. ישראל באנער, פאדגורז. מרים וחיה ראפפ, אסטראוו. ישעי׳ מאן, סאנאק. יצחק פעלדמאן, ווארשא. יעקב ראזא, ווארשא. שמואל אללענר, ווארשא. יהושע שפרונג, בראדי. שמשון בילער, יאזלאוויעץ. מאזעס גאלדבערג, בושאטש. אייזיק קעלטער, בושאטש. אייזיק יעטשעס פאדוואלאטשיסקא. אלטר גאלדבערג, בעלאטין. הירש ציילער, אוסטרזיקי. דוד העניג, קאלאיצא. ווילהעלם באלין, בושאטש. יעקב וואורצעל, דעמביצא. אלי׳ בעלוער, ולאטשוב. צבי בעלוזער, זלאטשוב. חיים פייערשטיין, לאטיאטש. פייערמאן־מרגליות, מיעלניצא. חנה פפעספער, ראהזיעכאוו. ישראל עהרליך, קאמאנטשא. ניעלא טאנענצאפף, סטאניסלוי. נפתלי פערלמאן, קראקא.
בן־ציון זינרעל, קראקא. מ״י, סאמבור. מאניא שטערן, אשוויענצים. זאלקע קאנא־א־עק, ראדאמישל. אראן נאלדוועדטה, קראקא. פאני פ״ש, יאסלא. צבי שפירא, מיעלעץ. מאיר עהרמאן, בראדי. יעקב מאיר טרייביטש דזוויניאטש. ליבוש צוקער, סאנגורזע. אברהם פילצער, מיקולינצע. אהרן קעניגסבערג, טארנאפאל. איזידאר פרענקל, בארטפעלד. אברהם הייטלער, ווארשא. דוד וואכטעל, האציופינטשיקי. אברהם סאמועל. זניעשעני. יהושע שטאמלער, רזעפיעניק. חיים יפה, סוכא. יצחק זיננער, רזעשאוו. ס. ד. האפמאן, קראקא. משה ווילנער, טארנאפאל. שלמה קרושאוו. דאמבראווא. מנשה קלאוויטשאווע״, ווארשא. יצחק וואלאך, ניזאנקאוויצע. ברוך קומעל, פאדהייצע. אשר שמועלעוויץ, משענסטאכאוו. י. מ. מאלאך, בענדין. מרדכי מיטלער, יאראסלוי. זיסקינד פערלמאן, ראדאמישל. אביש פיקהאלץ, טירקא אם סטרי. יעקב היימבערג, דראהאביטש. י. קראמולינסקי, טאמאשאוו. דוד פראפסט, נאראל. פנחס בילינ, גראדעק. אהרן באראס, טארנאפאל. נפתלי קרויז, שיאנן. אהרן ראזענבערג, וועלינ בעאטיס, קאנין (קאלישער גוב.). אשר מאיר צייננער, זמינראר. זלמן ראשהענבערג, חאראסטקאוו. אשר הירץ ראזען, זלאטניקי. יצחק מעטה, בישקאוויטץ. אזאס שוואלב, וואינילאוו. אברהם נייבויער, פשעמישלאני. מ. ש. גרינשפאן, קראקא. י. נאווערעה, פאדוואלאטשיסקא. שלום שטראס, טארנאוו. הענאך בלאנק, באטושאני. ישראל טוכמאן יונ. פשעמישל. אליעזר פענסטער, ראדאמישל. נחמן דוד קופערמאן, ווארשא. מאיר שטאקמאן, פשעווארסק. הערץ אשכנז, פשעווארסק. יעקב בערמאן, חאראסטקאוו. משה שמואל פאפער, נראב. אלימלך רומאלט, חיראב. ישראל בעקער, מאקשאני.

אגענטען
אויפצונעהמען
אבאנענטען און אנאנסען
ווערען געזוכט.
גרויסע פראוויזאן.
זיך צו מעלדען ביי דער אדמיניסטראציאן פון דער יודישען אילוסטרירטען צייטונג אין קראקוי.

דאס איינציגע יודישע בוך דיעזער ארט.
פראנץ יאזעף I.
לעבענסבעשרייבונג פונ׳ם קאיזער פראנץ־יאזעף יר״ה
מיט צאהלרייכע אילוסטראציעס אוים דעם קאיזער׳ס לעבען
געדענקשריפט צום 60־יעהריגען רעגירונגס־יובילעאום
פרייז 40 העללער.
צו בעציעהען ביים
Roman-Verlag in Krakau, Grodzka 62.

ביי׳ם איינקויפען פון די דא אינסערירטע זאכען, בעטען מיר זיך צו פערופען אויף די
יודישע
אילוסטרירטע צייטונג

Im Verlage von **F. Simon, Berlin W. 62**
sind erschienen und **a 25 Pf** zu beziehen:
12 Hefte von **Simon's kaufmannischer**
Universal.Bibliothek

1. Das Wesen der Buchführung speziell des amerikanisch. Systems
2. Praktische Rechenvorteile
3. Das Geheimbuch und die Detailgeschäftskontrolle (Umwandlung der einfachen Buchführung in die doppelte)
4. Stellenbewerbungs-Korrespondenz mit vielen Bewerbungsbriefen
5. Privat-Buchführung für Chef, Kommis und Lehrling
6. Briefschreibekunst
7.} Markt-Berichte und Erklärung der Waren-
8.} borse
9. } Prozesskunde mit Formularen (1 und
10.} 2 Teil)
11. Verjährung
12. Hypothekenwesen.

Jedes Heft 25 Pfg.
und inklusive Porto 28 Pfg. — 34 h. — 17 Kop

Wechselwesen und **Wechselrecht**
einfach und übersichtlich 75 Pfg

Die einfachste Buchführung
für die speziellen Bedürfnisse des Kleinhandels bearbeitet vom gerichtlichen Bücherrevisor **Ferdinand Simon** Das praktischste Buch dieser Art. Preis nur 1 M.

Kalkulations-Wesen
Separat-Abdruck aus meinem Buche »Gründliche Unterweisung« 1 M.

Bankier u. seine Kundschaft 1,50 M.
(Erklärung der Diskont-, Devisen-, Borsengeschäfte etc.)

Der Versand erfolgt franko, gegen Voreinsendung des Betrages und 20 Pfg. für Porto vom Verlag:
F. Simon, Berlin W 62.

Eine ausserordentlich interessante, wirklich gute Wiener Zeitung für nur 4 Heller. Wie unseren Lesern bekannt sein dürfte, ist die christlichsoziale und klerikale Partei mit grosstem Eifer bemüht, ihre Presse auszugestalten. Ungeheure Summen werden aufgewendet, um alte Zeitungen zu unterstützen und neue ins Leben zu rufen. Unter solchen Verhältnissen ist es die Pflicht eines jeden freiheitlich denkenden Menschen, die freisinnige Presse zu unterstützen.— Ein Wiener Blatt, das wir unseren Lesern als wahrhaft volksfreundlich und unabhängig wärmstens empfehlen konnen, ist die Wiener Oesterr.-Volks-Zeitung. Die kleine Ausgabe dieses Blattes bietet eine fülle hochinteressanten und guten Lesestoffes. In Krakau, Przemysl, Stanislau, Tarnow Lemberg und Czernowitz ist die Kleine Oesterr. Volks-Zeitung in allen Zeitungsverschleissen erhältlich Im Abonnement wird die Kleine Oesterr.-Volks-Zeitung nicht verschickt. — Die Hauptausgabe der Oesterr-. Volks-Zeitung kann auf drei Arten bezogen werden. 1. mit täglicher portofreier Zusendung, mit allen Beilagen, monatlich K 2.70, vierteljährig K 7.90. — 2. mit einmal wochentlicher Zusendung des Samstagblattes (mit Roman und Familienbeilagen in Buchform Wochenschau etz.) vierteljährig K. 1.70, halbjährig K. 3.30 — 3. mit zweimal wochentlicher Zusendung der Samstag-und Donnerstag Ausgaben (mit den glei- Beilagen) vierteljährig K. 2.64, halbjährig K. 5.20.— Abonnements auf die tägliche Ausgabe können jederzeit beginnen, auf die Wochenausgaben nur vom Anfang eines (beliebigen) Monates an. Die Verwaltung der «Oesterr.-Volks-Zeitung», Wien, I., Schulerstr 15

Mineralwasser!

En gros-Versand! Export nach Russland und Rumanien!
Directe Verbindungen mit den Quellen!!
Nahere Auskunft und Preise gratis und franko!!
1) **N. Traums Sohn, Tarnów,** (Galizien).
2) **N. Traums Sohn, Kraków,** Dietelsg. 46. Tel. 869.
Gründungsjahr 1864.

העברעאישער פערנאונטערריכט.

דורך מיינע 32 קינסטפאלע העברעאישע אונטערריכטס־בריעפע וועלכע איינען גרויסען טהייל דער העברעאישען ליטעראטור אין פראזא און פאעזיע אונד די גאנצע גראמאטיק אין פער שיערנען איבונגען ענטהאלטען קאן יעדערמאן דיא העברעאישע שפראכע אין קורצער צייט לייכט אונד גרינדליך אין ווארט אונד שריפט ערלערנען. האבע הונדערטער דאנקזאגונגען פאן שילערן.

פראספעקטע גראטיס. פראבענומער 1 קראנע אין מארקען. אויך אויסלענדישע

S. Walkowski, Krakau, Miodowa 16

Graetz

Gesch. d. Juden 13 Bde
Meyer's u. Brockhaus Konvers. Lexika 1908,
Brehm's Tierleben,
Kaufm. Bibliothek,
Spamers ill. Weltgesch.
Fremdworterbücher.
Worterbücher in allen Sprachen,
Literaturgeschichte,
Samtl. Klassiker,
Handels- u. Sprach-Wissenschaften etc.
Alles in neuester Auflage u. in Prachtbänden gebunden
liefert gegen Monatsraten v. K. 3 aufwarts
A. Weissmann, Podgórze (Galiz.)

Kaufm. Fern-Unterricht!

בוכפיהרונג (אללע מעטאדען) האנדעלסקארעספאנדענץ, דייטשע או. פאלנישע שפראכלעהרע, קויפם. רעכנען, האנדעלס- או. וועכסעלרעכט, װארענקונדע, געאגראפיע, שענשרייבען, עספעראנטא - וועלטשפראכע, וועלט-געשיכטע, קאנטארפראקסיס, סטענאגראפיע (אללע סיסטעמע) א. ז. וו. קאנן יעדערמאן אהנע בעזאנדערע פארקענטניססע אים בריעפליכען וועגע אונד און קורצער צייט גרינדליך ערלערנען. — ביי גלייכצייטיגער טיילנאהמע אן 4 לעהרפעכערן,

Stenographie gratis

האנאראר מעסיג, — ערפאלג גאראנטירט!

Gründl. briefl. Ausbildung zum tüchtigen Kaufmann

אנפראגען נור געגען רעטורקארטע. פראספעקטע א 16 העלי׳ פראבעבריעפע K. 1.50 פראנקא.

Erstes commercielles Unterrichts-Institut.
Abteilung für briefl. Unterricht
A WEISSMANN, Podgórze-Krakau 37.

יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ!

גימנזיום עברי

Jüd. Pr.-Gymnazyum des Dr. Jung,
Storozynetz (Bukowina).

רינדליך אונד ערפאלגרייכער אונטערריכט אין אללען לעהרגעגענשטענדען דעם גימנאזיומס אונד דער יודישען ליטעראטור תנ״ך, רש״י, גמרא, שלחן ערוך וכתב ולשון עברי; אינדיווידועללע, שטרענגרעליגיעזע ערציעהונג! גלענצענדע רעזולטאטע: לייטער דער העברעאישען פעבער: ההיג מויה משה דוד גראס לפנים רב בק״ק לוצערן (שווייץ) מחים רע מה שתשיב.

אין דען מאנאטען יוני, יולי, אויגוסט פארבערייטונגס-קלאססע דארטזעלבסט!

Die Leitung :אויסקונפט ערטיילט

HOTEL-RESTAURANT
Rosenthal

Lemberg,
Rzeźnicka.
Telefon Nr. 1314.

Verein „Israelit“ in Wien

Genehmigt von der Hohen K. K. Niederosterr Statthalterei.

Kundmachung:

Der Verein Israelit in Wien bietet seinen Mitgliedern folgende Vorteile:

1) Heiratsstipendien für deren erwachsene Kinder ohne Unterschied des Geschlechtes.

2) Teilweisen Schadenersatz bei Elementarereignissen, wie z. B. Viehseuche, Ueberschwemmungen, Feuer und Hagelschaden.

3) Versorgung der Familie eines Mitgliedes nach seinem Ableben.

4) Erteilt der Verein seinen Mitgliedern Unterstutzungen in allen kritischen Lebenslagen.

Wer sich für den Verein im eigenen Interesse oder zwecks Empfehlung von Mitgliedern aus seiner Ortschaft interessiert, wende sich an den **Ausschuss des Vereines Israelit in Wien II. Miesbachgasse Nr. 12.**

אלטער הארנער

קאנצעס׳אניערטער שטיינמעטצמייסטער

לאגער פון מצבות

אוים מארמאר, גראניט און סיעניט.

A. HORNER, Krakau, Methgasse 37.

Leсznica chirurgiczna Zakład Roentgenowski
Dr. Artura Frommera

Godziny ord. 9—11 przedpoł. 3—5 popoł.
Kraków, Tomasza 18. Róg ul. Floryańskiej
Telefon Nr. 81.

זיכערע הילף געפינט יעדער

אין האפראט פראפעסאר דאקטאר מ. גרובער׳ס בעריהמטען ביכעל

„דאס געשלעכטסלעבען“

איינפאך יודיש בעארבייט

סיענטהאלט: דאס היילען פון אלערליי מענערקראנקהייטען און אונאני (א געהיימע ליידענשאפט ביי יונגע מענשען, פאר א בחור זעהר וויכטיגע עצות. אויסגעצייכנעטע מיטעל פאר יונגע לייט

פראנקא פאר 1.10 קראנע (50 קאפ.) אין פאראויס.
ביי: H. Frankel in Gwożdziec, (Galizien)

Menachem Pidhoretz
Hochzeitssanger (בדחן)
GRODEK JAGIELLONSKI

עמפפעהלט זיך אויף אללער ארט התונות אונד גאראנטירט פיר בעסטע צופריעדענהייט.

האנאראר (שכירות) מעססיג.
אויף יעדער אנפראגע ווירד גלייך בעאנטווארטעט.

Spezial-Verkehr nach Süd-Russland.
N. Katzner, Spedition u. Kommission
Podwoloczyske, Woloczysk, Brody und Radziwilow
Feste Durchfrachten von und nach Russland.
Export von Holzwolle, Eierkistenbrettern u. Sensenwetzsteinen
Steinkohlen, Antracit und Koks.
Tee in Originalpaketen mit kais. russ. Kronsbanderolle.

10.000
הויזהאל-טונגעז

בענוטצען בערייטס די פאטענט בוטטער „מא־נאפאל“.

דיעזע בוטטער איזט דער נאטורבוטטער צו יעדער בעציעהונג גלייך יעדאך בעדייטענד בילליגער. קיינע הויזפרוי פערזיימע איינען פערזוך דאמיט צו מאכען. וואו פאטענט בוטטער נישט פארהאנדען איזט ווענדע מאן זיך דירעקט אן דער

I Oesterr.
Pat. Butterfabrik „MONOPOL“
Krakau, Jasna 8.
פרייז פער ½ קילא קרא. 1.20.

עפילעפסיע.

ווער עס אן פאללזוכט, קרעמפפען א. אנדערע נערוועזע צושטענדען ליידעט. פערלאנגע בראשירע דאריבער. ערהעלטליך גראטיס א. פראנקא דורך די
Privil. Schwanen-Apotheke Frankfurt a. M.

MARKA OCHRONNA
·Chokolat·
Hoff
Najsłynniejsza · marka · Jana Hoffa fabryka · kakao · i czekolady · WIEDEŃ-STADLAU

Pierwszy krajowy, hurtowny i częściowy

Skład Gramofonów Józefa Wekslera

we Lwowie — Sykstuska 2, Telefon 2038/II
w Krakowie — Grodzka 71 obok Wawelu

poleca swoje stanowczo **bez szmeru najlepiej grające Gramofony**, oraz płyty z marką »Piszący Aniołek«, uznane przez pierwszorzędnych znawców za najlepsze i najtrwalsze

Odznaczona na Wystawie Jubileuszowej we Lwowie w październiku 1908. najwyższem odznaczeniem **Grand Prix**

Cenniki darmo i opłatnie.

20.000 płyt polskich, ruskich i żydowskich zawsze na składzie. **20.000**

KORZYSTNA WYMIANA PŁYT

Części składowe i warsztaty reparacyjne na miejscu

Gramofon koncertowy z 10 płytami 60 K.

Przeróbka lub zamiana Pathefonów na gramofony, oraz wielki wybór Pathefonów i płyt.

Jeneralne zastępstwo
Towarzystwa Ack. Gramofonów
z marką »PISZĄCY ANIOŁEK«

Bandaże rupturowe

Specyalny bandażysta, fachowiec od 25 lat
Ant. M. Mirkiewicz w Krakowie, Mostowa l. 4

poleca osobom cierpiącem na przepukliny pachwinowe paski różne własnego wyrobu oraz pasy brzuszne dobrej konstrukcyi jako znakomitość i nowość, — paski bez sprężyn swoich ulepszeń i wynalazków, mając tą dobroć w noszeniu że niesprawiają żadnych dolegliwości jak sprężynowo. Dla osób przy cięższych zajęciach p a s k e o c h r o n n e.

Udziela bardzo ważnych objaśnień w zastosowaniu noszeniu co dla początkujących staje się nieczalnem pod gwarancya.

(Objaśnienie także listownie).

סענזאציאנעללע נייהייט!
בערייטס איבער די גאנצע וועלט פערבייטעט!
ענארם בילליג!
מאנדליכט איין וואונדער דער חעמיע אין יעדעם הויזע

זינגרייך קאנסטרואירטער אפפאראט. לייכט אונבעדינגט זעלבשטענדיג. קיין ברענשטאף נעטיג. קיינע ווארטונג, דאהער גאראנטיערט קאסטענלאז אונד דויערנד אים געברויך. פאלשטענדיג גערוכלאז אונד אונגעפעהרליך. צאהלרייכע אנערקענונגסשרייבען

„מאנדליכט" מאָדעלל	M.	I.	II.	III.
פרייזע: קראָנען:	3·60.	4·80.	7·—	11·—

פראנקא אונד אינקלוזיווע פערפאקונג געגען פאראיינזענדונג אדער נאכנאהמע דעם בעטראגעס.

Mondlichtwerk A. Seib jun. Warnsdorf 53/337 Böhmen.

MODELL II.

Sensationelle Neuheit!
Bereits über die Ganze Welt verbreitet!
Enorm billig!

MONDLICHT ein Wunder der Chemie in jedem Hause!

Sinnreich konstruirter Apparat. Leucht unbedingt selbständig. Kein Brennstoff nötig, keine Wartung, daher garantir kostenlos und daurend im Gebrauch. Vollständig geruchlos und ungefährlich. Zahlreiche Anerkennungsschreiben.

Mondlicht Modell	M.	I.	II.	III.
Preise: Kronen	3.60,	4.80,	7.—,	11.—

Franko und inklusive Verpakung gegen Voreinsendung oder Nachnahme des Betrages.

Mondlichtwerk A. Seib jun. Warnsdorf 53/337 Böhmen.

Zjednoczone austryackie akcyjne towarzystwo żeglugi parowej

„Austro-Americana"

Regularna i bezpośrednia komunikacya z Austryi do Ameryki, Kanady i . d.

Rozkład jazdy — Ceny jazdy z Krakowa:

a) z Tryestu do Now. Yorku:		I. klasy	II. klasy	III. klasy
Argentyna	24 kwietnia	k 431·40	k 330·10	k 208·80
Alice	8 maja	» 431·40	» 330·10	» 208·80
Laura	15 maja	» 431·40	» 330 10	» 208·80
Oceania	22 maja	» 431·40	» .30·10	» 208·80
Martha Washington	29 maja	» 431·40	» 35 ·10	» 223·80
Argentyna	12 czerwca	» 431·40	» 330 1.	» 208·80
Alice	26 czerwca	» 431·40	» 330·10	» 208·65
Laura	3 lipca	» 431·40	» 330·10	» 208·80
Oceania	10 lipca	» 431·40	» 335·10	» 208·80

Dla pasażerów jadących przez Nowy-York do Kanady obniżają się powyższ ceny o **K. 20·—**

Ceny zawierają już amerykański podatek.

b) z Tryestu do Argentyny przez Rio de Janeiro:				
Zofia Hohenburg	19 maja	k 881·40	k 655·50	k 138·80
Franceska	30 czerwca	» 881 40	» 655·50	» 138·80
Zofia Hohenburg	4 sierpnia	» 881·40	» 655·50	» 138·80

Cena międzypokładowa Kraków — Rio de Janeiro . . . . » 138·80

Zmiany zastrzega się.

Jeneralna Ajencya dla Galicyi i Bukowiny i sprzedaż kart okręgowych

Goldlust i Spółka

Kraków, ul. Lubicz l. 7.
naprzeciw dworca kolejowego

Lwów, ul. Na Błonie l. 2. — oraz wszystkie prowincyonalne ajencye
Bjuro spedycyjno-komisowe. Zastępstwo Austryackiego i p. »Lloydu«

דיא גענעראל־אגענטור
דער ענגלישען לעבענספערזיכערונגס־געזעללשאפט
„ג ר ע ש ה א ם"
ערריכטעט בעצירקס־אגענטורען אין אלען גרעסערען ארטשאפטען וועסטגאלי־ציענס. אונטער גינסטיגען בעדינגונגען. אפערטען זינד צו ריכטען אן אדרעסע:
Generalagentur des „Gresham" in Krakau, Grodgasse 29.

Wiedeński Bank Związkowy

FILIA W KRAKOWIE — Rynek Główny, Linia A-B 44.

Kapitał acyjny 130 milionów Koron. Fundusze rezerwowe 39 milionów koron.

Przymuje **wkładki** w rachunku bieżącym i na **książeczki wkładkowe**. — Podatek rentowy opłaca bank z własnych funduszów Kupno i sprzedaż papierów wartościowych, walut i dewiz Udziela pożyczek wekslowych i na zastaw papierów Przyjmuje walory w przechowanie. Wypłaca kupony i wylosowane efekta. Przyjmuje wszelkie zlecenia giełdowe. Udziela ustnych i pisemnych wskazówek w tym kierunku.

Wydawca: M. Fischer. — Odpowiedzialny redaktor: J. Kroppel. — Drukarnia Józefa Fischera w Krakowie